

– Ünnepi gyűlés az Auditorium Maximumban
(3. old.)– Összeült az új Egyetemi Tanács a JATE-n
(3. old.)

– A szociális problémák kezeléséről (7. old.)

– Nagyjaink Szegeden (8. old.)

Personal history

Egy nagyon nagy asztalt szeretnék. Olyan nagyot, amely mellett elférne az összes 52 éves magyar ember. Beszélgetni hívnám őket, mára. Nem lenne ez bantett, sem ünnepi megemlékezés, vagy halotti tor. Ünnepek az asztalom mellett, könnyű és tüzes vörösborokat innának, én meg a sarokból nézném, mire mennek egymással. Kíváncsi lennék, melyikük kezdene el először fészkelődni a széknél, lopva körbejárva a szemét a többiekben. Azok pedig észrevénnék ezt, és a mellette ülők már halkán mondogatnák is: Na, kezd már el!

Miért pont én?

Ilyenkor fogni kell a kiskanalat, meg kell kocogtatni a kristály poharat, felállás, torokkösörülés, – „Azért gyűltünk itt most össze, kedves barátaim...” Kínos ez a csend, valahogy olyan falsul szól a hangom. Miért ez a tegeződés? Csupán mert mi akkor 18 évesek voltunk, sületlen kamaszok a felnőttek között? Hiszen lehet, hogy az a másik lótt rám akkor, ismerem a fajtáját, ezektől minden kitelik. Miért lennének mi „barátok”, és egyáltalán, mit keres ez itt?

„Folytasd már!”

Mit folytassak? Azt sem tudom, hogy miért gyűltünk mi össze! Persze azért, mert egy hülye kitalálta magának, hogy minket, akkori 18-asokat kellene leültetni egy asztalhoz. Mintha ez elegendő indok lenne! Mit tudtam én akkor, mi folyik ebben az országban, elegendő volt mindenből, abból, hogy nem eszünk eleget, hogy félünk, hogy a lányokon mindig ugyanaz a szürke kabát lóg, hogy már régóta olyan az ég szikrázó napsütésben is, mintha szüntelenül ónos eső esne belőle. Elegem volt; mondták a többiek, hogy menjek velük, és én mentem – igaz, azóta nem mentem el sehová. Félttem, féltettem a feleségemet, később a gyerekeket, a házat, azt a viszonylagos jólétet, amelybe belerokkoltam, mire elértem. Nem nekem kellene beszélni, és az is ott szemben, úgy néz rám... Biztos, hogy ő volt, hát én ezt...

Jól van na, folytatom, csak ne lökdöss.

Igazából annak a kettőnek kellene beszélni. Egy-más mellett ülnek, de ezek ma szólni sem fognak egy-

máshoz. Pedig barátok voltak, elválaszthatatlanok. Egymás mellett ültek a padban, együtt mentek le a térre, együtt szaladtak, fedezték egymást. Később az a magasabbik szőke kijutott, a másik itthon maradt, katoná lett belőle. Műszaki, azt mondják, a robbanószerkezetek hatástalanítása a szakterülete. Moszkvában végzett, jelesre. 48 éves korában Észak-Koreában volt, küldetésben, már előre fázott ettől az úttól. Pamin-dzonban találkozott egy amerikai delegációval, szép fehér egyenruhájában ott állt közöttük a szőke. Azt hitte, káprázik a szeme, majdnem rádólt a mellette álló szovjet tisztre. Ő itt volt, a másik meg amott – tíz méterre egymástól. Hang el nem hangozhatott, arcizom sem rándulhatott. Ezekbe akkor sült bele a kinemondhatott köszönés, a meg nem érzett ölelés. Ezek már sosem tudnak beszélni egymással.

Vagy ott az a másik kettő, valaha férj-feleség. 18 évesen házasodtak össze, azt sem tudták mit csinálnak – előtte négy évig leveleztek, anélkül, hogy látták volna egymást. Akkor törött össze az asszonyban minden, amikor a nagy nehezen megszerzett húst, melyet először készített el a másik kedve szerint, azt a kutyájával, az igazi kedvencével etette meg. Egy hónap múlva a férfi kiment, a nő fél év múlva adta be a válópert. Tessék, beszéljen ő, milyen az élet Kanadában. Mondják, aglegény, azóta nem érintett nőt, állatmenhelye van, és kutyaeledelt gyárt a gyárában.

De leginkább annak kellene beszélni, ott szemben. Lesütötte a szemét, tudja már ő is, hogy nem úszhatja meg. Ennek jól ment, kitüntetések, kiutazások, gyönyörű titkárnők. Az egyik miatt a felesége már évekkal ezelőtt otthagya, a gyerekekkel nincs beszélőviszonyban, de ez az ő baja, én meg majdnem otthagytam a fogam 18 évesen. Persze, én is hibás voltam, egy félóra múlva már mentem volna el, messzire, az a sok-sok ember, mind kiabál. Tudják, milyen egy ellenf... egy forra...? Tudják, milyen az? Persze, ezért vagyunk itt.

Hogy elmosolyodott az a tetű, még van pofája, hát én ezt agyonütöm...

„Ide figyelj, te szemét, tudom, hogy tudod, hogy tudom! Látom rajtad, hogy mondani akarsz valamit, na, nyögj már! Ugye, Te??”

Ekkor – így képzelem – közibük állna az apám, és elkezdene egy történetet:

„Igen, ott voltunk a szobornál, ledöntöttük, csak én egy vidéki kisvárosban, ott nem volt lövöldözés, ott csak az volt, hogy vége, vége volt, valamitől megszabadultunk. Függetlenedtünk. Nemet mondtunk, de még nem volt biztos, hogy igent is tudunk-e mondani. Később bújáltam, a vezetőt, akit a nép választott, nyomorékká verték, anyámat miattam zaklatták. Velem nem történt semmi, később beléptek a pártba, nem tehettem mást, érted? Apámat vasalt bakancsal kényszerítették újra a térszbe. Megismertem Katit, megszületett az első fiam, aki minket elgondol, majd utána a másik is. Kezdték jól menni a dolgok, építettünk, a gyerekek egyetemre készültek. Emlékszem, a nagyobbik fiam még nem volt 18 éves, amikor olyan dolgot találtam nála, ami arról szólt, verset a zsarnokságról, ilyesmit. Zűrös idő volt, a gyerek nősülni is akart, és én évek múltán újra keztem emlegetni rá. Hetekig nem szóltunk egymáshoz. Egyszer, egy este bementem a szobájába, és elmondtam neki mindent. Azt, hogy féltettem őt, hogy én mindenből azt tanultam, hogy az ilyen dolgokra ráfarag az ember. Hogy az én történetem arról szól, hogy lehet talán függetlenül élni, de a szabadság, az a belső szabadság, az több ennél, melyet közülünk, 52 évesek közül csak kevesen tapasztalhattak meg. Én akkor azt hittem, hogy nem is fogom már soha megtapasztalni, és a fiam sem. Most reménykedem, hátha...”

Úgy képzelem, hogy ezután az apám leülne, kortyolna a borból, és némán nézne maga elé, nagyon kiürülve; míg a többiek elkezdene beszélni, ő hallgatna.

18 év múlva lesz egy kicsinyke asztalom. Egy nap majd leültetem mellé a nagyfiamat a nagyapjával. Én meg leülök a sarokba, és figyelem, mire mennek egymással.

Pikó András

Díszdoktoravatás a JATE-n

A József Attila Tudományegyetem Természettudományi Kara még ez év elején javaslatot tett az Egyetemi Tanácsnak, hogy Somogyi Péter biológus a tudományegyetem díszdoktorává avassák. Miután az Egyetemi Tanács ezt az előterjesztést elfogadta, október 9-én nyilvános ülésen honoris causa doktorrá avatták Somogyi Pétert. Az Aulában megrendezett ünnepi ülésen Csákány Béla rektor köszöntötte az avatandót és a megjelenteket, majd felkérte Havani László egyetemi tanárt, a Természettudományi Kar dékánját, hogy ismertesse Somogyi Péter tudományos ténykedését és avassa őt a természettudományok díszdoktorává.

Dr. Somogyi Péter az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen 1975-ben szerzett biológus-oklevelet. Diplomamunkájának irányítója Benedeczy István volt, aki ötödéves hallgatóként

egyéves tanulmányútra küldte Oxfordba. Kutatómunkáját Szentágothai János akadémiai csoportjában Budapesten folytatta. 1977-ben az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen egyetemi doktori címet szerzett, summa cum laude minősítéssel. 1976-tól kisebb megszakításokkal az Oxfordi Egyetem Gyógyászati Intézetében dolgozott, mint a neurobiológiai laboratórium kutatója. 1984-től a laboratórium önálló kutatási egységévé vált, s ennek tudományos igazgatója Somogyi Péter lett. Mintegy 80 tudományos dolgozata jelent meg a legrangosabb nemzetközi folyóiratokban. Nemzetközi idezettsége kiemelkedő: 1981 és 1987 között 1232. E teljesítményével Somogyi Péter a hazai természettudományi kutatás területén a legeredményesebb kutatóknak tekinthető. 1987-ben, 37 éves korában megszerezte a biológiai tudomány doktora címet. Szakmai mun-

kasságát az USA-ban is elismerték. 1985-ben elnyerte az Amerikai Anatómusok Nagydíját. Nemzetközi tekintélye alapján két alkalommal is több évre meghívták Ausztráliába az aelaide-i Flinders Egyetemre vendégprofesszornak. 1989-ben az Egyesült Államokban járt előadókörúton, ugyancsak meghívás alapján, 1990-ben az Európai Neurológiai Társaság stockholmi kongresszusán az egyik plenáris ülés vitaindító előadását tartotta nagy sikerrel. Somogyi Péter évek óta jelentős szakmai és anyagi segítséget nyújt a JATE Állattani Tanszékének. Több alkalommal biztosított ösztöndíjas munkalehetőséget a tanszék oktatóinak. Műszerekkel, vegyszerekkel, könyvekkel segíti a tanszéki kutatómunkát.

A honoris causa doktorrá avatást követően Somogyi Péter átvette a díszdoktori diplomát a JATE rektorától.

A valódi törpe minoritás Fantom-e a Független Ifjúság?

Az egyetemisták tömegeit háborította fel egy levél, amely megjelent a sajtóban, eljutott a minisztériumba. A JATE Ideiglenes Érdekvédelmi Diáktagozata – aki a legilletékesebb lett volna – ugyan nem kapott ilyet, mégis utánajárt a dolognak, és egy vitafórumot szervezett a levél íróival. Az iromány tartalmazza, hogy a Független Ifjúság Egyetemi Tagozata elítélendőnek és antidemokratikusnak tartja azt a magatartást, amit az egyetemisták kis csoportja tanúsított Antall Józseffel szemben, az MDF nagygyűlésén. Kihangsúlyozzák, hogy elhatárolják magukat ezektől – az egyetemisták valójában nem képviselő – elemektől.

Joggal merül fel a kérdés, vajon mi is ez a szervezet, hány tagja van. Már a fórumon megjelent egy főből következtetni lehetett a szervezet súlyára. A beszélgetés során kiderült, hogy a Független Ifjúság (továbbiakban FI) 1989-től országosan bejegyzett szervezet. Szegeden 1990 februárjától létezik. A szegedi alegység Egyetemi Tagozata (továbbiakban ET) 1990 májusában alakult meg. Az ET országos létszáma 38 fő, ebből körülbelül 12(!) fő szegedi. Mint tájékoztatták a hallgatókat, természetesen minden felsőoktatási intézmény képviselteti benne magát. (Tehát nem fantomszervezetről van szó!) A FI szegedi titkára, Banuta Csaba – aki egyedül jött el a fórumra – nem egyetemista. Az egyetemi kérdésekkel kapcsolatos tájékoztatásáért mutatta az is, hogy nem tudta, mikor jelent meg Andrásfalvy kultuszminiszter hallgatói támogatásokról szóló rendelete; nem tudta, hogy az

OFÉSZ mikor írt erre tiltakozó levelet; sőt, magát a rövidítést sem tudta megfejteni. (Ezúton tájékoztattuk, hogy az Országos Felsőoktatási Érdekképviseleti Szövetségről van szó.) Az, hogy saját taglétszámukat nem tudta pontosan meghatározni, talán nem is olyan nagy bűn egy ilyen mamutszervezetnél.

Mikor a levél megírásával kapcsolatban kérdezték, így válaszolt: „Egy FI-taggyűlésen felmerült, hogy mennyire felháborító volt az egyetemisták viselkedése. Született egy ötlet: írjunk levelet. Két ember megírta, ismertette és megszavaztuk, hogy elküldhető. Aki nem értett vele egyet, az is tud róla. De annak az 5 embernek még mindig joga van közléni a másik levelet, hogy elhatárolják magukat a saját szervezetüktől.” (Valóban! Végül is nekem is jogom van elhatárolni magamat saját írástól...) Ebből kiderült, hogy a törpe minoritás még törpebb, mert hogy az a 12 fő is megszegt. Ezzel szemben az Antall Józsefet „antidemokratikus” módon kifütyülő egyetemisták egységesek voltak, sőt, legalább százán vettek részt a nagygyűlésen.

Arra a kérdésre, hogy miért volt antidemokratikus ez a magatartás, a titkár így válaszolt: „Minél tovább beszélgetünk, annál kevésbé vagyok felháborodva. Mindegy, ez a levél megszületett, és ezt így gondoljuk továbbra is. (...)”

Mit tett volna ő az egyetemisták helyében? Nos! Nem tudta megmondani, de felvetette, hogy valószínűleg ő is kivonult, fűtyült volna. De még így is fenntartotta, hogy ez antide-

mokratikus. Igaz, rövidebb vita után belátta, hogy ez elég szubjektív kategória. (Lehet viszont, hogy ettől a nyilatkozattól a FI fogja elhatárolni magát, de hát lehetősége és papírja van.)

A fórum összehívásának apropóját szolgáló levél borítójának feladóján az állt: FKGP FI (utca, házsám). A fiatalember biztosította a hallgatókat, hogy ez csak postacím. Nem egy kormánypart ifjúsági szervezetének tiltakozásáról van szó. Annak ellenére, hogy alkotmányukhoz deklaráltan az FKGP ifjúsági szervezetének tekintik magukat. Állítása szerint függetlenek. (Mitől? Kitől? Ezt hosszú vita során sem tudtuk meg.) Tagjai sorába párttag nem léphet be. Kivéve az FKGP tagokat. A levél aláírói is azok voltak. Természetesen nem egyetemisták. Igaz, egyikük volt... Másikuk még lehet... Nem is kell mondani, nem tartoztak az ET-hez. Az ET egyetlen főjelezi sem sikerült eddig találok, nevüket még homály fedi, de léteznek (??). Reméljük, a kis szervezet bürokratikus hierarchiája végén eljuthatunk odáig, hogy a 12 főből legalább egy képviselteti magát a nyilvánosság előtt, és vállalja a nyílt megmértetést. Talán még felelősséget is vállal azért, hogy megosztottnak tűntették fel a diákságot azzal, hogy szervezetük jól hangzó nevét használták, és nem tájékoztatták a nagyközséget a szervezetet takaró törpe minoritás létszámáról. (De ekkor még mindig ott lesz a lehetőség, hogy a többiek elhatárolják magukat, hiszen még maradnak elegendően, ha nem is tesznek ki egy tucatot.)

Vizsmez Györgyi

Orvosegyetemi változások (?)

A szeptember 27-i demonstráción SZOTE-s hallgatókkal beszélgetve ismertem meg Schindler Árpádot, a Hallgatói Tanács elnökét. Tőle kaptam felvilágosítást arról, hogyan halad, halad-e a legitim egyetemi vezetés megválasztása, illetve előkészítése.

— Sokan arról beszélnek, hogy most alapjában véve egy kisebbség hallatja a hangját. Hogyan vélekedsz erről?

— Egy kicsit másképp közelíteném meg a kérdést. Valóban létezik egy kisebb létszámú csoport — ezt nevezem aktív csoportnak, akik tettekkel kívánják változtatni az egyetem jelenlegi helyzetét. E mellett létezik egy úgynevezett „passzív”, nagy létszámú csoport, akik részéről vélemények, ellenérvek nem hangoznak el. De ez még nem jelenti azt, hogy a kisebbség véleménye érvényesül, hiszen a hallgatók mintegy 80%-a legitímen választotta meg a Hallgatói Tanácsot. Tehát bátran mondhatjuk, hogy a testület a tanulók érdekeit képviseli. Érdeklünk pedig az a változás, hogy az orvosegyetem struktúráját közelítsük egy modern, egyetemi struktúrához. Célunk, hogy a diplománk megállja a helyét a világ bármely országában, ami csak egy emelt szintű elméleti, és gyakorlati oktatási szisztémában érhető el.

— Többen érdeklődéssel, passzivitással vádolják a szoté-

sokat. Sokan állítólag tájékozatlanok a hallgatók közül. Igaz ez?

— Érdektelenségről már csak azért sem beszélhetünk, hisz épp most figyelhető meg a SZOTE aktivizálódása. Ez visszavezethető arra, hogy a változások más egyetemekhez képest (mint például a JATE) csak később kezdődtek el, így a hallgatók igénye sokkal nagyobb a változásokra.

Megítélésem szerint a legfontosabb információkhoz mindenki hozzájutott, de hogy valóban minden egyes hallgató közügynek tekintse egyetemünk sorsát, még nagyobb hangsúlyt fektetünk a zavartalan információáramlásra. Az éppen most sorra kerülő évfolyamgyűléseken beszámoltunk tartunk eddigi tevékenységünkről.

— Hogyan mehet végbe az alkotmányozás az orvosegyetemen?

— Új egyetemi és kari tanács létrehozásával. Az új alatt nem csak új tagokat, hanem új elven működő választásokat is értenek. Külön kell kezelni az ellenőrző és a végrehajtó hatalmat az egyetemen. Ennek következtében az Egyetemi Tanácsra két, ideiglenes alapvető vonatkozna: a teljes körű választottság; és legalább 1/3-os hallgató képviselet. Ezt a két elvet a változás garanciájának tekintem. Mindez természetesen csak az átmeneti időszakig.

vagyis az új intézményi tanácsok megválasztásáig, a Szervezeti és Működési Szabályzat (SZMSZ) hatályba lépéséig szól.

— Úgy tudom, hogy a változás konszolidált megvalósítása érdekében jött létre a „Kerekasztal”. A tárgyalások még most is folynak?

— Az Egyetemi Kerekasztal tagjai: az állami vezetés, tanszékvezetők, oktatók, dolgozók és hallgatók. Az oktatói-hallgatói és dolgozói tárgyalócsoportok lévén azonos állásponton, egységes tervezetet nyújtottak be. A javaslat szerint a tanszékvezetők megmérettetésére is szükség van, hiszen az oktatókkal szemben is megnőtt a követelményszint, s így a hallgatókkal szemben is fokozottabb az elvárás. Ez azt eredményezi, hogy a hallgatók magasabb felkészültségi szinten kerülnek ki az egyetemről. A tanszékvezetőket arra kérjük, dolgozzák ki azt az objektív követelményrendszert, aminek meg kell felelniük. A tervezet elfogadása vár a kerekasztalra. Bizalmi válság alakult ki az állami vezetéssel és a tanszékvezetőkkel szemben, mivel a szükséges lépéseket nem tették meg önként. Szeretnénk, hogy a válság ne húzódjon el évekig, mert célunk konstruktív dolgok létrehozása.

(A kerekasztal nem tudott lapzártáig közös álláspontot kialakítani.) — doboz —

Rác János (1930 — 1990)

Mély megrendüléssel értesültünk arról, hogy Rác János nyugalmazott egyetemi tanár, volt rektorhelyettes 61. életében elhunyt. Búcsúznunk Tőle, aki kollegánk, segítőnk, barátunk volt. Nemzedéket nevelt, tanított tisztességre, elhűségre, becsületre. Az elmúlt évben tartott 25 éves évfolyamtalálkozón nagy szeretettel, pátorszal szölt hozzánk, senki sem gondolta, hogy utoljára.

Szerette szülővárosát, Kiskunfélegyházát, ahol 1930. szeptember 9-én látta meg a napvilágot. Egyszerű, sokgyermekes családból származott. Mindig tudatosan vállalta származását, nem szégyellte azt, sőt, büszke volt arra, hogy szülővárosában asztalos szakmát tanult, és rövid ideig Budapesten, munkások között dolgozott. A népi demokratikus korszak őt is kiemelte, és 1950-ben beiskolázták Pécsre, a szakértettség tanfolyam matematika-fizika előkészítő szakára. Egy év múlva a Szegedi Pedagógia Főiskola matematika-kémia szakos hallgatója, melyet 1953-ban kitüntetéssel fejezett be. Mint önéletrajzában írja: „Az akkori igényeknek, szükségletnek megfelelően végzettségem ellenére az egyetem marxizmus-leninizmus tanszékére neveztek ki tanársegédnek (hallgató koromban szemináriumot veztettem

marxizmusból a főiskolán”). A tanulási vágy — mint példamutató érény — megvolt benne, a Lenin Intézetben folytatta tanulmányait, 1957-től a Szegedi Egyetem Bölcsészettudományi Kar történelem szakát végezte. Bölcsészdoktori disszertációját „Kiskunfélegyháza 1917–19-ben” címmel, 1961-ben írta meg. Céltudatos szorgalommal, kitartó tanulással jutott el az egyetemi katedrara.

Levelező aspirantúra következett, és 1968-ban védte meg kandidátusi értekezését, mely könyv alakban is megjelent „Az üzemi bizottságok szerepe a magyar népi demokratikus átalakulásban (1944–1948)” címmel. E korszak dokumentumainak összegyűjtését irányította, és ő szerkesztette „Csongrád megye felszabadulása és az új élet megindulása 1944–45” c. dokumentumkötetet.

Politikai-világnézeti elkötelezettsége mindig határozott, egyértelmű, következetes volt állásfoglalásaiban, mindennapos tevékenységében. Kitűnő előadó, előadásai világosak, logikusak, módszertanilag jól felépítettek voltak, hallgatói szerették. Az oktató-nevelő munkát tartotta fontosabbnak, ezért szívesen kezdeményezett új formákat és új jegyzetek megírását. Kollegáival és a hallgatókkal közvetlen, jó nexust tudott teremteni. A pontosságot nagyon szerette, megkövetelte magától, másoktól, munkában, emberi kapcsolatokban egyaránt.

Közéleti, a közösségért tevő, cselekvő, sokoldalú egyéniség volt. Az egyetemi párt vb-titkára, Csongrád Megyei PB tagja, 1969-től 1973-ig az egyetemi szakszervezeti bizottság elnöke, két ciklusban a Pedagógus Szakszervezet Központi Vezetőségi tagja, a Felsőoktatási Tanács Pedagógus és Tanárképző Bizottság elnöke. 1973-tól 1979-ig volt az egyetem oktatási és általános rektorhelyettese, hogy csak a jelentősebbeket említsem. Munkássága elismerésül több kitüntetésben részesült. A társadalomelméleti tanszék tagja volt az az, akik ismerték, tisztelték búcsúznunk Tőled. Emlékedet megőrizzük.

Harangozó József

Német vendégek

A JATE Pályalélektani Tanácsai csoportja a közelmúltban két német professzort — dr. Hermann Saterdagot, a Koblenz-Landau egyetem vezetőjét, és dr. Bernd-Joachim Ertelet, a Mannheimi Szövetségi Munkügyi Hivatal Szakfőiskolájának Tanszékvezetőjét — látott vendégül. Az immár harmadik éve működő, dr. Zakar András docens által vezetett tanszékcsoporthoz a hallgatók körében fokozott az érdeklődés. A tapasztalatok egyértelműen azt mutatják, egyre nagyobb számban van szükség olyan pedagógusokra, akiket az emberközeli, segítőkész beállítódás, magatartás jellemez. Akik mindenféle tanácsadásra felkészülve tudják segíteni a tanulók pályaválasztását. A német professzorok látogatása épp e jól működő szegedi kísérlet iránti érdeklődés, másrészt a német egyetemek és a JATE közt e témában kialakítható együttműködést hivatott szolgálni. Amint a vendégektől megtudtuk, a nemzetközi munkaerőpiac mind szélesebb kialakulása következtében fontos, hogy ezen a területen szélesítsék a kapcsolatokat. Magyarország olyan speciális helyzetben van, hogy Európa része-

ként, de egyben mint kapu Kelet-Európa felé. Németország számára értékes kapcsolatot jelent. Úgy vélik, a szegedi hozzáállás tekintetében minden eredményük meg lehet arra, hogy itt a szocializmusra jellemző tervezési időszak véget ért, s mostantól a megvalósítás időszaka következik. Úgy látják, hogy a pszichológiai és pályalélektani tanácsadóképzés ilyen formája a BTK palettáját számos dimenzióval bővíti, színesíti, hiszen e képzés speciális irányultságot mutat. Felkészültek mindenféle tanácsadásra, a hallgatók igény szerint specializálódhatnak. A kialakult együttműködés alapján megvalósulhat a hallgatók és oktatók cseréje, mely egyben az Európa való integrálódás kezdete. E csere — mint mondták — teljesen előkészített, különböző támogatási lehetőségek is rendelkezésre állnak, melyeknek nemzetközileg jól kidolgozott alapja van. Optimizmusukat tovább erősítette az a tény, hogy az egyetemek szerepét a magyar társadalomban egyfajta erkölcsi és morális motorként értékelték, mely, úgy vélik, náluk még teljességgel hiányzik.

—ela—

Új ET-tagok az új működésről

Amint arról már előző lap-számunkban hírt adtunk, október 18-án tartja első ülését a JATE új Egyetemi Tanácsa (ET). (Tudósításunk a 3. oldalon.) Az új tagok közül két oktatót, dr. Molnár Imrét, az ÁJK Római Jogi Tanszékének vezetőjét, és dr. Bor Zoltot, a TTK Optikai és Kvantumelektronikai Tanszékének vezetőjét kérdeztük meg az egyetem előtt álló, legfontosabb feladatokról.

Dr. M. I.: — Úgy gondolom, hogy először gazdaságilag kell rendbehozni az egyetemet. Másodsorban pedig meg kell változtatni az eddigi hatalmi megoszlásokat.

— Konkrétan mire gondol?

— Az ET-nek szélesebb jogkört kell kapnia, gyakorlatilag minden egyetemi ügynek itt kell eldőlnie, és nem a hivatalokban. Az ET által meghozott döntéseket, rendeleteket a Rectori Hivatalnak kell végrehajtania, természetesen a rektor ellenőrzése mellett.

— Milyen szerepe lenne a rektornak az ET-n belül?

— Ugyanolyan, mint bárkiné, de ettől még ő lenne az első számú ember a tanácsban. Azt is mondhatnánk, „egyenlők közt az első”.

— Azon túl, hogy szervezeti és hatásköri változtatásokat javasol, van-e valamilyen konkrét ügyrendi javaslata?

— Sosem voltam annak híve, hogy világmegváltó tervekkel érkezzen az ember egy számára is új testületbe. Mindenesetre azt tartanám optimálisnak, ha a közeljövőben az összevetési érdekeket tartanánk elsődlegesnek, természetesen a kari érdekekkel összehangolva. Valamint úgy vélem, hogy a politikai változásoknak az egyetemen belül jobban kell érvényesülnie, olyan új formákat kell kidolgozni, ahol a demokrácia fokozottabban megvalósulhat.

*

Dr. B. Zs.: — Szerintem először a jelenlegi helyzetet kellene elemezni. A különböző gyűléseken, reformmozgalmakban, és a sajtóban is egy olyan kép alakult ki a JATE-ről, mely azt mutatja, hogy az egyetem rosszul működik. Ez igaz ugyan, de a körülményekhez képest, és az általános környezethez viszonyítva én mégis inkább sikernek vélem az eddigi eredményeket. Ezért kíváncsi vagyok tartanám, ha a mind gyakrabban előforduló önmegcélulást, és öngyalást abbahagyánk, helyette új megoldásokon gondolkodnánk.

— Önnek van konkrét javaslata?

— A JATE-nak most valamiféle túlélési stratégiát kell kidolgoznia, melyben figye-

lembe veszi azt az alapvető tény, hogy a 20%-os elvonás és az infláció miatt jövőre a költségvetésünk 50%-os lesz. Az egyetem további működéséhez először a peremfeltételekkel kell tisztába jönnünk, strukturális változtatásokon csak ezt követően gondolkodhatunk. Azonban úgy vélem, hogy egyetemünk jelenlegi helyzetének szakszerű, totális átvilágítására sem a hallgatók, sem az oktatók nem képesek. Ezért egy főlünk független, objektív szakértői véleményre van szükség.

— Kik alkotnák ezt az objektív szakértői gárdát?

— Egy nyugat-európai céget, menedzserirodát kellene megbízni ezzel a feladattal, olyat, aki ért ahhoz, hogy kell egy egyetemet rekonstruálni. Ilyen intézményből meglehetősen sok van Európában, beegyetemesítették már Dél-Amerikát, Ázsiát és a fejlettebb európai régiót is. Ők ki tudnak dolgozni számunkra is egy kedvezően működő egyetemet, természetesen miután megismerik az itteni feltételeket. Hiszen kellő szakértelem nélkül nehéz meghatározni azt, hogy hány embernek kell a könyvtárban dolgoznia, hány millió forint kell épületeink renovalására, vagy hogy mennyivel kerül többbe egy biológiai szakos hallgató képzése egy

matematikusénál?! Ha mind-ezekről szakértői véleményt kérünk, amely abszolút objektív is egyben, elkerüljük, hogy a személyes indulatok és ambíciók kerüljenek előtérbe. S ez esetben talán sikeresebben vitázhathatunk a kormányzattal, a minisztériummal, s könnyebben jutunk nyugati pénzforrásokhoz is. Ezért úgy gondolom, hogy ennek az objektív átvilágításnak beszerzése az ET leg-sürgetőbb feladata, s ha ez megvan, ennek mérlegelésével kell kidolgozni különböző egyetemi státutumokat, automatizmusokat. Még szerencsésebb, ha nem egy, hanem legalább két ilyen véleménnyel rendelkezünk — egy német, és egy angolszás nyelvterületről —, ami által a döntés is könnyebb lesz. Mert igaz ugyan, hogy az ET-ben jó szándékú emberek, egy-egy tudományág kitűnő szakértői ülnek, de olyanok, akik az egyetem működéséhez csak felületesen értenek, én legalábbis magamról ezt gondolom.

— Ezek után milyen feladatok maradnak az ET kezében?

— Ha mindez, amit elmondtam, megvalósulhatna, az ET egy olyan grémiummá válna, mely működtetné az egyetemet, igazodva a társadalom fejlődése által diktált követelményekhez.

K. A.

Ifjú tehetségek találkozója

Im már másodjára rendezték meg a dr. Cserháti István nevével fémjelzett országos tudományos fórumot, mely október 12-én és 13-án várta az érdeklődőket. Az összejövetelnek a Fürj utcai Ifjúsági Központ adott helyet. Résztvevői 35 év alatti, orvostudományban kutató szakemberek, de voltak közöttük szép számmal nővérek és egyetemisták is. A közel 200 előadó, mintegy 120 előadást tartott. A két legjobbát a dr. Cserháti István emléktáblával díjazta a nemzetközi szaktekintélyekből álló bizottság, melynek döntésénél szempont volt — a dolgozat színvonala mellett — az előadó eddigi tudományos tevékenysége és megjelent publikációi. Így dr. Magyar-laki Tamás, a Pécsi Orvostudományi

Egyetem Patológiai Intézetéből és dr. Krenács László, a SZOTE Patológiai Intézetéből nyerték el a fődíjat. Dr. Magyarlaci Tamás olyan intézetben dolgozik, mely élenjáró a nyirokcsomó-betegségek diagnosztikájában. Míg Nyugat-Németországban tartózkodott ösztöndíjjal, ottani kutatójárásával jelentős eredményeket ért el, melyek a klinikai gyakorlatban is alkalmazhatók lesznek. Dr. Krenács László kutatásai és jelen előadása a rosszindulatú nyirok-

csomó-daganatokról szólt. Bebizonyította, hogy a gyomor-, bélrendszeri érintő rosszindulatú nyirokbetegségek részletes elemzése nemcsak azért fontos, mert abból a betegségek kimenetelére is következtethetünk, hanem a kezelési megválasztásában is alapvető jelentőségű.

A többi kiemelkedő beszámolót az orvostudományi társaságok számos különdíjával jutalmazta a zsűri.

A fórum kezdeményezése a szegedi II. sz. Belgyógyászati

Klinika dolgozóitól ered. Őket tisztelhetjük a találkozó névadóiként is. Kérdésemre, hogy a nemzetközi hírű, szegedi professzorok közül miért épp dr. Cserháti Istvánra esett választásuk, dr. Csanády Miklós egyetemi tanár, a szervezőbizottság elnöke a következő választ adta: „Több okból is. Egyrészt tudományos munkássága miatt. Dr. Cserháti István a szakterületén — ez a haematológia — nemzetközi jelentőségű eredményeket ért el kutatótársával, dr. Kelemen Endre pro-

fesszorral együtt. A világon elsőként ők vetették fel, van egy olyan anyag (a trombopoetin), mely a vérelemek képzését elősegíti.” Azt is meg kell említenem, dr. Cserháti István nem csupán saját kutatási területét fejlesztette ki, hanem önzetlenül támogatta a kardiológiai osztályt és részt vett annak menedzselésében. Ezt a hagyományt mi is folytatjuk a magunk módján, mivel a fórumon nem csak az kizárólag haematológiai vagy kardiológiai, hanem az orvostudomány bármely területé-

ről benyújtott publikációkat közölhetnek a fiatal kutatók.

Visszatérve kérdésemre, dr. Cserháti István — mint a II. sz. Belgyógyászati Klinika igazgatója, az egyetem oktatási és általános rektorhelyettese, később rektora — haláláig önzetlenül segítette és bátorította a fiatal tehetségeket.

Mi ezt a szellemet szeretnénk továbbvinni, megőrizni, ezért nem véletlen, hogy fórumunkat az ő nevével fémjelizzük. Célunk egy fórum létrehozása volt, mely a fiataloknak beszámolási és konzultációs lehetőségeket biztosít, ezzel ösztönkélve őket a további kutatásra ösztönözve, mivel a találkozó elérte célját és két év múlva ismét találkozunk itt Szegeden.

—nagy—

A József Attila Tudományegyetem újonnan választott Egyetemi Tanácsa (ET) október 18-án tartotta első ülését. Az első napirendi pont a választásokról készült beszámoló elfogadása volt, melyet az új ET mandátumának élettartamáról szóló, rövid vita követte. Az e kérdésben elhangzott állásfoglalások a következő irányít jelölték ki: a mandátum, a megválasztást követő egy évig — tehát 1991. október 8-ig — legyen érvényes. Azonban még ennek lejártá előtt egy arra alkalmas testület — egyetemi közgyűlés — bizalmi szavazáson döntsön arról, hogy kívánja-e a jelen ET működésének meghosszabbítását. A döntést végül az egyetem Statutum-tervezete 13. § (2) bekezdésének előzetes vitája utánra — mely a rektor hivatali idejéről dönt — halasztották.

A második napirendi pontban szereplő kari tanácsi választások kérdésében a három dékán előterjesztése hangzott el. Dr. Mikola Tibor (BTK) hozzászólásában kérte, hogy a kari ügyeket az átmeneti időszakban — az új SZMSZ kidolgozásáig — helyben dönthessék el. Ez a felvetés a későbbiekben szavazásra került, azonban még előtte dr. Csákány Béla rektor közbevetése körül következett vita. Nevezetesen: a Kari Tanácsok (KT) által hozott döntések szerint jelen van-e a KT-ban a választott egyhármados hallgatói és oktatói képviselő? Míg a TTK és BTK részéről igen volt a válasz, a jogászoknál a következő egy évre a hallgatók egyhármados részvétele nem volt biztosított. Igaz, Németh Gabriella (ÁJK) hallgató elmondta, hogy a KT-tól ígéretet kaptak arra, hogy ezt az arányt a későbbiekben majd biztosítják. A rektor azonban ragaszkodott korábbi felvetéséhez, s felszólította az ET-t: kötelezze a jogi kart az arányok betartására. Másrészt kijelentte, hogy éppen itt lenne a legnagyobb szükség az oktatói testület felújítására, hiszen a jelenlegi állapotok nem szolgálják a jogi kar érdekét. Dr. Molnár Imre (ÁJK) erre a következőképp válaszolt: „A régi időkben az ET a professzorok tanácsa volt, és a kari tanácsban is a vezető tanárok képviselték magukat nagyobb számban.” Ezért úgy vélte, hogy az arány, melyet most elfogadtak a régi hagyományoknak is megfelelő, másrészt kizárólag egy fővel marad alul a hallgatók száma a megkívántnak. Az ET végül szavazással döntött: a karok titkos és érvényes módon maguk választhatják meg a KT tagjait, annak összetételét, azonban a választott egyhármados hallgatói és oktatói arányának meg kell lennie.

A napirend harmadik pontja a rektor személyéről szóló bizalmi szavazás volt. A szavazást azonban megelőzte dr. Csákány Béla beszámolója arról az öt évről, mely időszakban ő „valamiféle egyetemi megvalósítóként a középstatár

Igazolódni látszik az a sok indulatot kiváltott megállapítás, mely szerint a minisztérium és az egyetemisták egy hajóban eveznek. Október 5-én és 15-én az OFÉSZ küldöttei (Szegedről Fonyi Tamás és Gyukity Márk) tárgyalásokat folytattak a Kulturális és Közoktatási Minisztérium képviselőivel az országos demonstráció megfogalmazott követelésekről. Arról, hogy több-e a kevesebb — azaz a 3150 Ft —, sajnos a két fél a mai napig nem tudott megegyezni. A minisztérium ennek ellenére hajlandóan mutatkozott arra, hogy legalább szinten tartsa (az inflációs rátával „felszorozza”) az előző tanév második félévi juttatásait. Így az 1990-es év

szerepét játszotta”. Először vezetőrsai kiválasztásáról szólt, melyben jelölő szerepe volt; megjegyezte ugyanakkor, tevékenységüket már döntő elemként befolyásolta „a természetesen jó szerencse”, hiszen az elmúlt öt évben — mint mondta — tervezni nem lehetett. Nem lehetett sejtteni 1985-ben — az esedékes pártkongresszus idején —, hogy a pártbizottság mint olyan, szükségtelenné válik, s ezért annak épülete az egyetem birtokába került. Számos, ehhez hasonló példát sorolt még. Igaz, a változások ezen az egyetemen 1979-ben indultak el, de az is igaz, hogy: „egy tehervagont egy ember is meg tud indítani, s talán az elején nem látszik, hogy mozog, de ha nagyon sokáig nekifeszülünk, megindul, még ha nagyon keveset halad is; utána azonban már valamivel könnyebb elgurítani.” Ezért — mint mondta — nyugodt szívvel adja át helyét annak, aki majd őt főláltja. Említette a számos személyes jellegű változást — leváltást és kinevezést —, melyek mindig az ifjúság segítségével történtek. Kiemelte, hogy az egyetemen 1989 augusztusáig volt olyan tanács, melynek egyetlen olyan oktatója sem volt, akinek egyetemi diplomája lett volna abból a tudományból, amely a tanács nevében szerepelt. Ezt követően az egyetem nagyobb eredményeinek, illetve sikertelenségeinek a felsorolása következett, mely beszámoló végül az ET hozzászólás és kiegészítés nélkül elfogadott. Úgy tűnt, mindenkinek megvan a kialakult véleménye a rektor személyét illetően, így a titkos szavazás következett. Ennek eredménye: nyolc igen, tíz nem és kettő tartózkodás lett. Ezt követően dr. Csákány Béla jelentette lemondását, amit hasonlóképpen megtett dr. Bodnár László oktatási és dr. Balázs Mihály nevelési rektorhelyettes is. Dr. Tóth Károly, a JATE főtítkára azonban az egyetemi munka folyamatosága érdekében felszólította a helyetteseket lemondásuk „elnapolására”. Ez nem történt meg, ugyanakkor az ET az átmeneti időszakra — ügyvezetőként — bizalmat szavazott számukra. Dr. Szabó Dezső gazdasági főigazgató esetében a legutóbbi ET-döntés érvényes, mely 1991 novemberéig biztosította őt posztja fenntartásáról.

A személyi ügyek lezárása után dr. Róna-Tas András professzor, a Reformbizottság elnöke terjesztette elő a már említett Statutum-tervezet vonatkozó fejezetét. Ennek lényege egy olyan új egyetemirányítási koncepció, melyben a leendő rektor szoros, mindennapi kapcsolatban áll egy — az előzőleg már az ET-n egy évre

megválasztott — prerektozzal és az elődjével is. A tervezet szerint a rektor az egy év elteltével csak akkor lehet újraszavaztatni, ha kétharmados, egy harmadik alkalommal pedig háromnegyedes többséget szerel. Ez a „guruló-rendszer” egy kollektív irányítást biztosítana, vita alakult ki arról, ez a prerektozzal, javasolták az elkövetkező egy évben legalábbis a jelenlegi rendszerben működjen a JATE. Bodnár László (ÁJTK) még azt is megjegyezte, hogy a német egyetemeken igazából egy profi főtítkárlátja el azokat a teendőket, melyeket idehaza egy rektor. Sok minden elhangzott még a vitában e kérdéssel kapcsolatban, s ezek nagyjából mind a rektori, illetve rektorhelyettesi rendszer továbbélését támogatták. Végül Róna-Tas András (BTK), mint a Reformbizottság elnöke zárta le a disputát: „Fogadják el az ET tagjai a rektor, illetve rektorhelyettesi rendszert, de csak egy évre, amíg ez az ET működik; így a Reformbizottság haladékosan kap arra, hogy gondosabban kidolgozassa a „guruló-rendszert”, s előkészítse annak esetleges bevezetését. Miután ezt az ET jóváhagyta, Bodnár Dezső (hallg., TTK) javaslatára arról döntöttek, meddig szóljon az új rektor működési ideje: az előző rektor mandátumának lejártáig, vagyis 1992. június 30-ig-e, vagy az új Egyetemi Tanács funkcionálásáig. Végül egy tartózkodással Czucz Ottó (AJTK) javaslatát szavazta meg az ET, hogy tudniillik az új rektor mandátuma a kinevezéstől számított egy évre szóljon. Ezt a szavazást Burger professzornak, az ülés vezető elnökének az a javaslata követte, hogy az ET most tegyen javaslatot a rektor személyére. Különböző, egymásnak ellentmondó vélemények fogalmazódtak meg nem kevés percben. Az ET-tagok egy része kifogásolta a jelölést, mondván, ilyen napirendi pont nem szerepel a meghívón, így az ET-tagok erre nem készülhetnek, nem képviselhetik választóik véleményét. Ismét mások szerint, az volna ideális, ha egy egyetemi fórumon választódnának ki a rektorjelöltek, azáltal, hogy programjaik mekkora tetszést váltanak ki az egyetem polgáraiból. Molnár Imre (ÁJTK) egyenesen azt javasolta, hogy most és itt történjen meg a rektor jelölése és megválasztása is. A sokféle elképzelés közül végül két lehetséges megoldás rajzolódott ki: az egyik szerint [Szalay István, (TTK) javaslata alapján] közvéleménykutatással kell kideríteni, kik jöhetnek szóba, mint rektorjelöltek; a másik szerint [ez Szabó Imre (ÁJTK) felvetése volt] az új rektor a röpszavazás intézménye szerint válasszák meg. Végül ez ET elvetve a közvéleménykutatást, Szabó Imre javaslatát fogadta el, mely módosult Róna-Tas András kiegészítésével: előjelölés történjen most az ET-ülésen, kövesse ezt egy előszavazás az ET-tagok részéről október 19. és október 25. között, majd nyilvános egyetemi ta-

nácsülésen, az aulában, az előszavazás eredménye szerinti jelöltek ismertetésképp programjait, s ezt követően üljön össze az ET, hogy szavazzon az új rektor személyéről. E menetrend megszavazása után titkos előjelölés következett. Heten Róna-Tas Andrást jelölték rektorak, öten Burger professzort. Két-két szavazatot kapott Havvány professzor és Ferenczy professzor. Bor Zsoltot és Csákány Bélát egy-egy tanács tag jelölte rektorak. A szavazást követően Havvány László, Bor Zsolt és Csákány Béla bejelentették, a jelölést különböző okok miatt nem fogadják el. A következőkben, kisebb vita után, döntött a tanács az új ET szolgálati idejéről. Eszerint, az oktatási törvény életbelépését is bealkulálva, az új ET 1991. október 8-ig, vagy október 8.+3. maximum 5 hónapig működik. Ezt követően az ET a hallgatói szociális juttatások jelenlegi elosztási rendszerét véleményezte, vagyis elismerte, hogy a jelenlegi periódusra, és csak a szociális juttatásokra a hallgatói önkormányzat elosztási rendszere érvényes. Az új elosztási bejelentések zártak.

A délelőtti 10 órától délután 3 óráig tartó Egyetemi Tanácsülés leglényegesebb döntései tehát a következők: 1. a rektor személyére vonatkozó bizalmi szavazást követően elfogadta, az új ET Csákány Béla rektor lemondását. 2. Megszavazta az ET, hogy a lemondott rektorhelyettesek továbbra is működjenek, mint megbízott ügyvivők, a lemondott rektor pedig az új rektor megválasztásáig Burger Kálmán rektorhelyettes „pótolja” a rektori jogkörökben. A főtítkárl és a gazdasági főigazgató szintén további bizalmat kapott a személyüket érintő újabb döntésig. 3. Az ET megszavazta az új rektor megválasztásának módját és menetét: az ülésen megtörtént előjelölés után, október 19. és október 25. között a főtítkárl szobájában elhelyezett urnába bedobják előszavazataikat az ET tagjai azt követően, hogy konzultáltak választóikkal. Az előszavazást november 8-án, 14 órakor nyilvános ülés követi az Aulában, ahol a rektorjelöltek előadják programjukat az egyetem működéséről és az oktatási fejlesztéséről. Ezek után ül össze az ET, hogy szavazzon az új rektor személyéről. 4. Az ET úgy döntött, hogy az új rektor a kinevezéstől számított egy évre kap megbízást. 5. Az új Egyetemi Tanács 1991. október 8-ig folytatja munkáját. Ez az oktatási törvény bevezetésétől függően három, maximum 5 hónappal bővíülhet.

Bár a tudósítások általában nem tartalmazzák a tudósító újságírók személyes véleményét, itt most engedtessek meg mégis egy praktikus megjegyzés: ha lehet, rövidüljenek le az Egyetemi Tanács ülései, gyorsabb lehet így az alkotmányozás folyamata is.

kozell-gróf
többet is elértünk, mint amennyit akartunk. A diáktömegek pedig még nálunk is pesszimistábbak voltak, az eredménnyel tehát vélhetőleg mindenki elégedett lesz.

A tárgyalások első fordulóját után Fonyi Tamás úgy nyilatkozott, hogy amennyiben a második fordulóban nem születik megállapodás, a tárgyalásoknak nincs tovább értelme, „radikálisabb” eszközökhöz kell nyúlni. Szerencsére erre nem került sor. Andrásfalvy Bertalan október 19-én terjeszti a Minisztertanács elé a megállapodást. Reméljük a legjobbakat. Hátha a kormány is beszáll „evezni”.

— keczler —

Nincs új rektor, csak lesz

„a bizalmi szavazás után”

Csákány Béla ex-rektozzal a bizalmi szavazás utáni rövid szünetben búcsúszóra kértük fel. Íme a beszélgetés!

— Néhány perccel ezelőtt közölte Burger professzor az új Egyetemi Tanácsal, s Önnel is, a rektor iránti bizalmi szavazás eredményét. Eszerint Csákány Béla rektor nem kapott bizalmat. Hogy érzi magát most a volt rektor?

— Kellemes megilletődöttséget érzek. Annyira belelétem már magam abba, hogy lehetőségem nyílik megválni ettől a megtisztelő, de gyakran gyötrő szolgálatától, hogy igazán csalódott lettem volna, ha továbbszolgáltatásra köteleznék.

— Láttam egy borítékot az Ön táskáján mellett: „a bizalmi szavazás után” felirattal. Aztán mégsem bontotta fel. Megtudhatom, mi volt benne?

— Rövid búcsúbeszédem volt — és van — benne. Mivel ma reggel fogalmaztam, és még emlékeztem rá, fölöslegesnek tartottam elővenni.

— Ön a szavazás előtt röviden összefoglalta öt éves ténykedésének főbb mutatóit. Mit mondott volna, ha terveiről faggatják?

— Néhány jelentős dolgot ebben a tanévben még terveztem volna, például művelődéstörténeti, valamint klasszikus biokémiai tanszék létrehozását; központi tanulmányi osztály szervezését a jelenlegi kari tanulmányi osztályok helyébe. (Utóbbira világbanki hitelt kértünk.) A probléma kicsinek tűnik, de a jelenlegi hallgatói adminisztráció tényleg anakronisztikus. Elmondtam volna, hogy független, lehetőleg külföldi szakértő csoporttal kellene felülvizsgáltatni az egyetem jelenlegi szervezetét és működését. Ez egyébként Bor Zsolt professzor ötlete: már fel is vettük a kapcsolatot angol szakemberekkel ez

ami egyben kompromisszumot is jelent egy hosszú időre választott, túl erős rektor, illetve egy olyan között, akinek nincs kellő lehetősége arra, hogy az egyetem érdekében működhessen. Ezt követően hosszas

megválasztott — prerektozzal és az elődjével is. A tervezet szerint a rektor az egy év elteltével csak akkor lehet újraszavaztatni, ha kétharmados, egy harmadik alkalommal pedig háromnegyedes többséget szerel. Ez a „guruló-rendszer” egy kollektív irányítást biztosítana, vita alakult ki arról, ez a prerektozzal, javasolták az elkövetkező egy évben legalábbis a jelenlegi rendszerben működjen a JATE. Bodnár László (ÁJTK) még azt is megjegyezte, hogy a német egyetemeken igazából egy profi főtítkárlátja el azokat a teendőket, melyeket idehaza egy rektor. Sok minden elhangzott még a vitában e kérdéssel kapcsolatban, s ezek nagyjából mind a rektori, illetve rektorhelyettesi rendszer továbbélését támogatták. Végül Róna-Tas András (BTK), mint a Reformbizottság elnöke zárta le a disputát: „Fogadják el az ET tagjai a rektor, illetve rektorhelyettesi rendszert, de csak egy évre, amíg ez az ET működik; így a Reformbizottság haladékosan kap arra, hogy gondosabban kidolgozassa a „guruló-rendszert”, s előkészítse annak esetleges bevezetését. Miután ezt az ET jóváhagyta, Bodnár Dezső (hallg., TTK) javaslatára arról döntöttek, meddig szóljon az új rektor működési ideje: az előző rektor mandátumának lejártáig, vagyis 1992. június 30-ig-e, vagy az új Egyetemi Tanács funkcionálásáig. Végül egy tartózkodással Czucz Ottó (AJTK) javaslatát szavazta meg az ET, hogy tudniillik az új rektor mandátuma a kinevezéstől számított egy évre szóljon. Ezt a szavazást Burger professzornak, az ülés vezető elnökének az a javaslata követte, hogy az ET most tegyen javaslatot a rektor személyére. Különböző, egymásnak ellentmondó vélemények fogalmazódtak meg nem kevés percben. Az ET-tagok egy része kifogásolta a jelölést, mondván, ilyen napirendi pont nem szerepel a meghívón, így az ET-tagok erre nem készülhetnek, nem képviselhetik választóik véleményét. Ismét mások szerint, az volna ideális, ha egy egyetemi fórumon választódnának ki a rektorjelöltek, azáltal, hogy programjaik mekkora tetszést váltanak ki az egyetem polgáraiból. Molnár Imre (ÁJTK) egyenesen azt javasolta, hogy most és itt történjen meg a rektor jelölése és megválasztása is. A sokféle elképzelés közül végül két lehetséges megoldás rajzolódott ki: az egyik szerint [Szalay István, (TTK) javaslata alapján] közvéleménykutatással kell kideríteni, kik jöhetnek szóba, mint rektorjelöltek; a másik szerint [ez Szabó Imre (ÁJTK) felvetése volt] az új rektor a röpszavazás intézménye szerint válasszák meg. Végül ez ET elvetve a közvéleménykutatást, Szabó Imre javaslatát fogadta el, mely módosult Róna-Tas András kiegészítésével: előjelölés történjen most az ET-ülésen, kövesse ezt egy előszavazás az ET-tagok részéről október 19. és október 25. között, majd nyilvános egyetemi ta-

ügyben. Terveim között szerepelt a személyzeti munka gyökeres reformja is. Olyan dolgot azonban nem terveztem, amit utódom ne tudna megvalósítani.

— Nem kimondottan igyekezett a szavazás előtt megnyerni a jogi kar oktatóinak bizalmát. Miért csak most esett ilyen „keményen” szó a jogi kari képzés és működés színvonaláról?

— Az utolsó szó jogán. Emellett Szentpéteri István kollégám múltkori cikke a Délmagyarországban — ahol keményen bírálta a kart, amelyből véteget — ugyan csak erre a fellépésre bátorított. Természetesen ismerem, és be is tartom a régi egyetemi szabályt, mely szerint más szakterület ügyeibe csak végszükséglet esetén illeik beavatkozni.

— Jobbnak, összetételénél, életkoránál hatékonyabbnak tartja-e az új Egyetemi Tanácsot, mint a korábbiakat?

— Nehéz kérdés. Térjünk vissza rá néhány hónap múlva.

— Hiúságát érte-e csorba, vagy természetes, a helyzetből adódónak veszi az Egyetemi Tanács döntését?

— Természetesen, néhány további támogató szavazatot szívesen vettem volna, de így is, úgy is lemondtam volna. Az számomra evidencia, hogy minden nagy változás után távoznuk kell azoknak, akiknek a pusztá léte bizonyíték arra, hogy a régebbi rendszerben is lehetett eredményesen dolgozni.

— Eddig mindig csinált valamit az oktatás és a tudományos munka mellett. Mit tesz ezek után?

— Egy-két évig kizárólag tanár és kutató akarok lenni. Am néhány jó egyetemi sztorit szívesen megírok a „Szegedi Egyetem” számára.

... ha lesz.

G. R.

ami egyben kompromisszumot is jelent egy hosszú időre választott, túl erős rektor, illetve egy olyan között, akinek nincs kellő lehetősége arra, hogy az egyetem érdekében működhessen. Ezt követően hosszas

És a hajó megy?

Megállapodás az OFÉSZ és a minisztérium között

A tárgyalásokról és a megállapodásról Fonyi Tamással beszélgettünk.
— Milyen légkörben zajlottak a megbeszélések?
— Végig érezhető volt, hogy a minisztérium minél gyorsabban szeretne megoldást találni. Egyrészt nem túlságosan nagy önszegről van szó, másrészt egy ilyen könnyen mozdítható réteggel (lásd az országos demonstrációt) nem mernek

ujjat húzni. Ezenkívül azt hiszem, a bürokraták rájöttek, hogy a diákok megmozdulásait a költségvetési alukban jól fel tudják használni — a kulturális tárca ugyanis nagyon rossz pozícióból indul a pénzügyi csatornákba. Úgy érzem, mindvégig komolyan vettek, partnernek tekintettek bennünket.
— Elégedettek vagytok az eredménnyel?
— Maximálisan. Talán még

szerepét játszotta”. Először vezetőrsai kiválasztásáról szólt, melyben jelölő szerepe volt; megjegyezte ugyanakkor, tevékenységüket már döntő elemként befolyásolta „a természetesen jó szerencse”, hiszen az elmúlt öt évben — mint mondta — tervezni nem lehetett. Nem lehetett sejtteni 1985-ben — az esedékes pártkongresszus idején —, hogy a pártbizottság mint olyan, szükségtelenné válik, s ezért annak épülete az egyetem birtokába került. Számos, ehhez hasonló példát sorolt még. Igaz, a változások ezen az egyetemen 1979-ben indultak el, de az is igaz, hogy: „egy tehervagont egy ember is meg tud indítani, s talán az elején nem látszik, hogy mozog, de ha nagyon sokáig nekifeszülünk, megindul, még ha nagyon keveset halad is; utána azonban már valamivel könnyebb elgurítani.” Ezért — mint mondta — nyugodt szívvel adja át helyét annak, aki majd őt főláltja. Említette a számos személyes jellegű változást — leváltást és kinevezést —, melyek mindig az ifjúság segítségével történtek. Kiemelte, hogy az egyetemen 1989 augusztusáig volt olyan tanács, melynek egyetlen olyan oktatója sem volt, akinek egyetemi diplomája lett volna abból a tudományból, amely a tanács nevében szerepelt. Ezt követően az egyetem nagyobb eredményeinek, illetve sikertelenségeinek a felsorolása következett, mely beszámoló végül az ET hozzászólás és kiegészítés nélkül elfogadott. Úgy tűnt, mindenkinek megvan a kialakult véleménye a rektor személyét illetően, így a titkos szavazás következett. Ennek eredménye: nyolc igen, tíz nem és kettő tartózkodás lett. Ezt követően dr. Csákány Béla jelentette lemondását, amit hasonlóképpen megtett dr. Bodnár László oktatási és dr. Balázs Mihály nevelési rektorhelyettes is. Dr. Tóth Károly, a JATE főtítkára azonban az egyetemi munka folyamatosága érdekében felszólította a helyetteseket lemondásuk „elnapolására”. Ez nem történt meg, ugyanakkor az ET az átmeneti időszakra — ügyvezetőként — bizalmat szavazott számukra. Dr. Szabó Dezső gazdasági főigazgató esetében a legutóbbi ET-döntés érvényes, mely 1991 novemberéig biztosította őt posztja fenntartásáról.

Szabadságbeszélgetések egy út mentén

Szeptember végén négy napon át kísérhettük figyelemmel a grazi Droschl Kiadó támogatásával lebonyolított, fiatal osztrák és magyar költők részvételével zajló rendezvényt, melynek címe Peter Waterhouse verscímét kölcsönözte: Szabadságbeszélgetések egy út mentén. Az

alábbiakban az utolsó – jam session – estén elhangzott versekből idézünk hármát, egy beszélgetést olvashatunk Maximilian Droschl-lal, továbbá egy lírai jegyzetet az utolsó estéről. A Délmagyarország október 6-ai számában három osztrák költő egy-egy verse megjelent.

Beszédes István

Déli Tükör

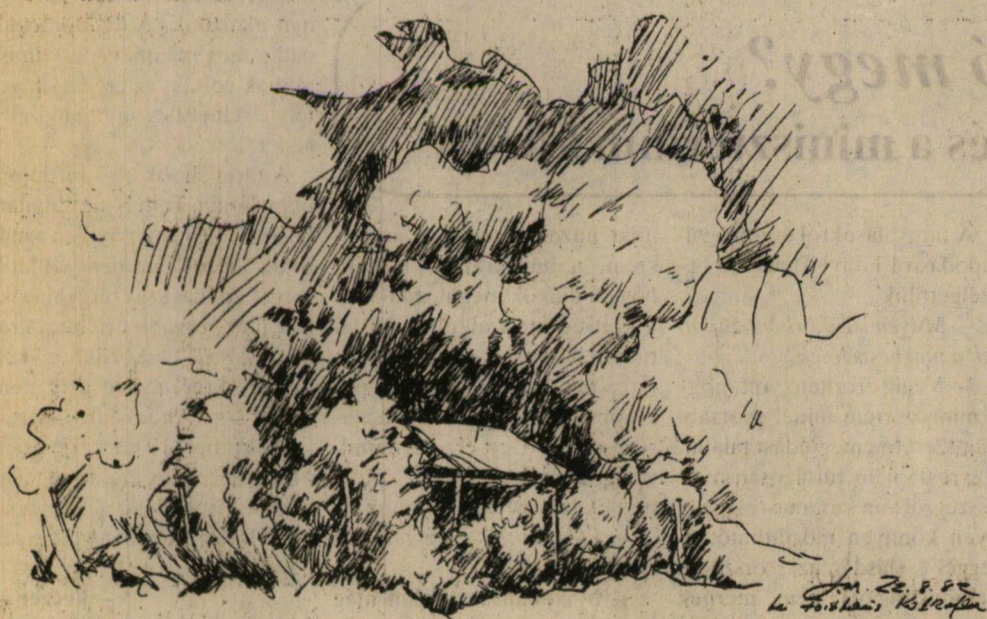
Hama' van. Tudom, fejed kisköbe mit üzen. Tudom, hol pattan meg, (ha a színe üvegessé átfagyott) hol száll el, ha vízzel gondol (jöhéme Özön!), ha gondolatban ki' marad, mint f(F)ejszál, s egy Istennek cölöp. Hurkot ha vethet – ki hitte volna, éppen általa, – majd tért vesz az öröm?!, ha ki-köt, lesz este rég, égviziséta déli tükör.

A nap

Megédesedett a nyilak mérge hát a naptól, s mérgez is immár az édes, a kacér nyelv: látni bőrömön átverni a meghitt gyíklesőt*; ha úszom el felém nyílt térség** szigonyai szelnek, (*) s nem is a zsigeren út át: az áramos élv, az érzék, ami a kellem telte után is ismételi magát; (**:) az a táj: hullámok irtásai alatt a nap.

Birtokon belül

Lábtól*, lásd, jelentkezem a hírnek (*) a hegy lábától, ami most ha gyűl, találkozik lonc, borostyán, lajtorja, ágas és kékeslilás csúcsi felhőgomoly (-gyömmölcstorta), hogy meghalt a Halász, a világ éjfelén, hogy húzza az üres csónakot elejtett háló nehezeke a mélybe, mert hogy küldöm, nem éri el a szavam a tükrön csillagot fogót, mint itt, a nappali királyság bőségmutogató birtokán belül.

Lehetőségeink

– interview Maximilian Droschl-lal

Droschl úr kezében a saját kiadásában megjelent német nyelvű Graraczi-kötet, a *Plastic*. Ennek ürügyén faggattuk arról, hogy mi indít egy jól menő osztrák kiadót arra, hogy belevágjon a modern magyar irodalom népszerűsítésébe?

– A vállalkozást korántsem anyagi érdekek mozgatják. Nem arról van tehát szó, hogy ez az irodalom bestsellergyanús lenne, a modern művészet még sehol a világon nem talált rá a nagyközönségre. Ennek megfelelően a művek sem nagy, csak 200-300-as példányban jelennek meg. Kiadónk elsődleges szándéka, hogy a mai közép-európai gondolkodást hozza közelebb az Ausztria keleti részén élőkhez. Természetesen tisztában vagyok azzal, hogy ezen belül is csak egy kis létszámú, nem átlagos irodalmi érdeklődésű csoport fogja megvenni a kiadványokat. Az sem elhanyagolható szempont azonban, hogy maguk az írók ismerkednek meg egymás művészi és emberi problémáival. Célunk tehát a párbeszéd lehetőségének megteremtése a közép-kelet-európai intelligencia szintjén. A szimpóziumok is ezt kívánják elősegíteni.

– Miért pont Szeged lett a találkozó színhelye?

– Szeged, mint Graz is, a vidéki értelmiség egyik központja. Perifériakussága, a határok közelsége, a kis- és nagyváros ötvöződése – és még sorolhatnám az átfedéseket.

– A hasonlóságoknál tartunk, de beszéljünk egy kicsit a különbségekről is, más szempontból. Nekünk, magyaroknak egyértelmű, hogy irodalmunk a mi nemzeti sajátunk. De mi a helyzet a nyelvileg nem elhatárolt, nem zárt egységet képező osztrák irodalommal? Ön szerint létezik-e különálló osztrák irodalom?

– Természetesen igen: Erre a sokat és sokak által vitatott kérdésre csak igennel válaszolha-

tok. Egy adott nemzeti irodalom léte nem elsődlegesen nyelvhez kötődik, sokkal inkább az adott kultúrkör szabja meg határait. Így a mi irodalmunk sem a német irodalom része, hanem a sajátunk, mert osztrák; a némettől nagyon sokban eltérő körülmények közt jött létre.

– A magyaron kívül még milyen más országok irodalmait jelentetik meg?

– Jugoszlávia és Olaszország fiatal íróinak, költőinek a műveit. Elsősorban a közeli szomszédok érdekelnek. Modern olasz irodalmat a háború után mi adtunk ki először Ausztriában.

– Az inkább nehéz fajsúlyú irodalomhoz sorolható, például az itt felolvasott művek fordítása nem okoz-e gondot azoknak, akik ezzel foglalkoznak?

– Ez a szimpózium talán segíteni fog a fordítás problémáinak a megoldásában is. Minthogy az antológiatorozatban megjelenő és a szegedi szimpóziumon résztvevő írók egymást fordítják, a találkozó egyben a fordító–alkotó ismerkedést is lehetővé teszi. Ezt különösen fontosnak tartom, mivel a „műértés” nehézségei nem is annyira a nyelvi és formai újszerűségekből származnak, hanem inkább a sűrűtlen jelentkező személyes élményanyag, az erre való közvetett utalások. Gyakran igazán mély kapcsolatok keltenek, hogy teljesebb képet nyerjünk egy műről.

– Engedjen meg egy személyesebb kérdést! Ön kizárólag kiadóként foglalkozik irodalommal, vagy talán mint szerzővel is beszélgethetnék?

– Nem, kapcsolatom az irodalommal nagyon egyszerű: élvezem és kiadom. A művelését meghagyom azoknak, akik értenek hozzá.

– Köszönjük a beszélgetést!

Szilvász Orsolya – Szabó Erzsébet

Amicitia

(jam session)

Ha nem tudnám, hogy ez az irodalmi est jam session, akkor azt gyaníthatnám, hogy a szervezők előre megfontolt szándékkal választották ki a helyszínt. E tudás birtokában viszont az ördög praktikáját vélem fölfedezni abban, hogy a díszlet, a környezet mennyire megfelel a felolvasószékszellemének. Zászlók, címerek a monarchia korából, relikviák, sőt ereklyék: ki tudja, melyik korból – plusz az utcán megfellelő időben elzörgő villamos zaja. Fejünk fölött régi cégér hirdeti: „Éljen a barátság!” Legyen ez mesterségünk címere!

Kezdetben vala az Ige, és az ige testté lett. Ez a test a betű, az írott szó. Szent Ágoston riadtan jegyezte fel mesteréről, Szent Ambrusról, hogy némán magában olvas. A Szent Ambrus után következő kor már a könyv története, amikor a könyv nem eszköz, de a cél maga.

Talán itt fogható meg a felolvasóestek varázsa: az irodalomnak abba a korszakába vezetnek vissza, ahol a szöveg az emberek közti kapcsolat eszköze, az út lélektől lélekgig.

Ennek jegyében zajlott le az Új Symposion, a Hét Világ, a Pompeji és fiatal osztrák költők közös irodalmi estje a Fekete Házban. Kicsit féltem. Rossz tapasztalataim vannak e téren: sok előadó, sokat és hosszan, és nincs az az intellektus, ami fenékkal bírná. Kellemes meglepetéssel nyugtáztam, hogy az Új Symposion szerzői nem teszik próbára a test gyengeségét: pörgön, fogyaszthatóan adták elő írásaikat. Mégis hibádzott valami. Jó volt hallgatni szövegeiket, emberszaguk volt, ám valami végig mocorgott bennem: „Ugyan, uraim, ki ír itt manapság szerelemről, ószról, esetleg a hazáról?!” (Megremegették a vitrinek, és meginogtak bennük az ereklyék, amikor elcsörömpölt az utcán egy villamos.) Elszégyelltem magam, vagy inkább sajnáltam, mikor elkaptam az

egyik újvidéki író tekintetét: „Miért, lehet másról?”

Amikor kiseded irodalmunkról hallok, mindig összeszorul itt, gyomortájt. Izgatottan várok. Minden csecsemő lucskos, véres. Feladatunk megtisztítani, betakarni, aztán várni. Türelmesen. Ezt tettem a Hét Világ felolvasása előtt és után is. Bár a hallott próza alaposan próbára tette türelmemet, nem csüggedek.

Az est üdítő színfoltjai voltak az osztrák írók és szövegeik, ugyanis egyetlen árva szót sem értek németül. Szégyen ide, szégyen oda, de én azt találgattam, hogy az éppen aktuális szöveg próza-e vagy vers. Jól szórakoztam.

Némi elégtétellel töltött el, amikor diszkrét lyukat fedeztem fel az egyik osztrák író pulóverének könyökén, s miután meg kellett állapítanom, hogy valamennyi német saját könyvéből olvas fel, míg a mi szerzőink kézírataikat gyűrögetik. Ennyit a különbségekről. Lám, már a lyukakban sem bízhat az ember.

Jó az a tudat, hogy az elkezdett dolgok valahol, valamilyen formában folytatódnak. Ezt éreztem, látva a volt harmadkorosokat a Pompeji színeiben arénába szállni.

(Talán ugyanaz a villamos, talán egy másik zörgött el a ház előtt. A szekrényekben erőteljes táncba kezdtek az ereklyék. Most azt vártam, hogy valamelyik, vagy valamennyi: PIFF! Aztán elcsöndesült az út, csak a szekrények üvegei csörömpöltek.)

Lyuk egy pulóverkönyökén, cégerek, villamos, ereklye, piff, irodalom, össze nem tartozó fogalmak. Összefüggést, oksági viszonyt nehéz és nem is érdemes keresni közöttük. Mégis erre az estére minden együtt volt, hát legyen meg az akaratunk!

Milbacher Róbert

Gyerekeskedésem

(részlet a *Hőskor* című kötetből)

Mottó: „Három hatyú merészkedik ki a medencéből, tollaikon penészszinű bevonat, mint egy kinyúlt gumikesztyűbe töltött darált csecsemő. A tévova mozdulatok nyomán mintha változás állna be a szemközi domboldalon: gázállarcos turisták siklanak lefelé, mint megannyi színes üveggyölyő overáljuk szikrázik a késő decemberi napsütésben.)

Feltehetően hamarosan megérkezik a nővérem is, a hatújú. Ő már gyerekkorom óta ismer, itt látkat a szomszédban. Mindig a régi laktanya felvonulási terén szokunk kidobózni a földön talált szétolvadt vasdarabokkal. Ő eleinte sokkal jobban célzott, mint én, folyton véres fejjel mentem haza, egyszer két napig feküdtem eszméletlenül. Aztán az évek múlásával visszafizettem a kölcsönt kamatosztól: nemcsak hogy percek alatt leterítettem, de szerettem közelről tovább dobálni kicsi, de éles vasdarabokkal. Így szinte vértesszévé lettünk, és bár már másféle játékokat játszottunk egymással, ez a közös emlék-koszorú örökre összefűz bennünket. Ha végre ideér, együtt elmegyünk a katonai sertéstelepre disznóhúst lopni. A frissen leölt disznókat egy nagy tartályba ömlesztik, mielőtt tovább vinnék őket a városba. Ha az ember ügyes, akkor a teherautóra fel tud kapaszkodni, és így bejuthat a vágóhidra. Ott aztán nem túl nehéz elrejtőzni és mikor már van néhány döng a platón, akkor közéjük kell bújni. A friss sertés még meleg, kész dildás ebben a hidegben! Az autó aztán kivisz a telepről, és gyerekjáték egy darab hússal leugrani róla.

Nem tudom, hol késekedik eddig a nővérem. Azt hiszem, hogy a mai húsnak már lötök, megint konzervet fogunk enni. Tegnap volt kimenője a katonáknak. Ez meg szokta viselni a nővéremet.

Felpuffadt arccal, a combján kék-zöld foltokkal szokott megjelenni, és önelégülten mosolyog. Ki nem álhatom ilyenkor. A világért sem nyúlnék hozzá. Igaz, hogy napszemüveggel és fekete neccharisnyával igyekszik izlésesen eltakarni az előző napi dulakodások nyomait. Mielőtt lefekszik/leáll (egy garázs falánál vagy egy lépcsőházban) valamelyik vidéki parasztyerekekkel, általában már két-három tüzer megerőszkolta. De jól bírja, sőt szeretem élvezni a versét is. Azt hiszem nem várok rá tovább, elmegyek a víztornyhoz, a Vörösnakúhoz.

A Vörösnakú az én védőszentem. Egy megrögzött gyilkos, de mindenki szereti. A víztorny olyan, mint egy törökmézből épített bástya. Késő nyári esteiken a lombok között átszűrődő fényfoltokat a falán vérszívó bogarak, verőkelto bodogódások lepik el, és megállás nélkül párzanak. Míg odakint a bogarak kettesével összeragadnak, vonszolják magukat, belül a Vörösnakú csavargatja a csapokat, hogy abban a néhány házban, ahol van még vezeték, legyen víz is. Még iskolás voltam – néhány éve még voltak iskolák – amikor először hallottam a Vörösnakú nevét. A monda szerint elrabolja és bezárja azokat a gyerekeket, akik a víztorny közelébe merészkednek. Meg a csajokat. Előbb megkínózza, aztán megöli őket, aztán valami szerrel eltünteti a testüket, és ami kevés kis pép marad belőlük, azt beleereszti a vízvezetékbe. Én ezt nem nagyon hittem el, de az tény, hogy olykor gyanús színű víz folyt a csapokból. Egy idő után azért addig hecceltük egymást a barátaimmal, míg el nem mentünk a víztornyhoz, hogy kiderítsük az igazságot. Kétszer körbefutottuk a tornyot, a harmadik kört már a toronyban fejeztük be. Csak a kis Pepi menekült meg, mert ő nem mert közelebb jönni. Másnap reggelig a Vörösnakú fogságában voltunk. Egész éjjel mesélt nekünk, és rossz bort itatott velünk.

(folyt. a 16. oldalon)

Kérdőjelek

MTI

Kedden este jelentette az MTI, hogy „súlyos betegség következtében, 78 éves korában elhunyt *Ottlik Géza* író, műfordító”. Egy MTI hírek tartalmaznia kell a lényegét, *lényegszerűen*, egy íróról például, hogy a „modern magyar próza egyik legkiemelkedőbb” és, hogy „Az olvasók körében máig legnépszerűbb, 1959-ben megjelent regénye az Iskola a határon...” és, hogy „nem tartozott a termékeny írók közé...” Például ezt kell tartalmaznia, hogy úgy tűnjék, tudjuk róla a legfontosabbat, és ezt kell tartalmaznia, hogy úgy tűnjék, tudjuk róla a legfontosabbat, és az azért idélenül festene egy MTI hírből, az nem intézhető el annyival, hogy meghalt a MESTER, hiszen a hír nem gyászol, a hír fölkap néhány ténynek tűnő forgácsot és szétszórja közöttünk. Tehát semmi MESTER, csak „egyik legkiemelkedőbb”.

Ugyan! Ottlik Géza nem emelkedett ki sehonnán és nem emelkedett ki sehová. Talán az árbocnak nem dolga, hogy rajta feszüljék, dagadjon a hatalmas vászon, a hegycsúcson, hogy rajta sziklákat borotváljon a metsző szél, a tölgynek nem dolga, hogy viharban mentse a vándort, hogy susogásával ölelni hívja a szerelmezt? Hát, kiemelkednek mindezek? „Egyik legkiemelkedőbbek” Ők? Nem. Eppen csak akkor, amennyi kell. És nem másokhoz képest. Önmagukban. Hát, mi volna itt, ha róffel mérlecskélünk az angyalok szárnyait, *szabnánk-varrnánk*? Ha hazavinnénk a tornaórák *nagyágrendjét*, és fiúkat ahhoz igazítanánk szívünkben és lelkünkben. Ugyan! Egy *ürge* nem kezd el „kiemelkedni”. Beéri annyival, hogy szeretne mindent „egy épeszú utcai járókelő szemével nézni”. Onnan, és csakis onnan, ahol van. *Szemmagasságból!*

Aztán itt van ez a „legnépszerűbb Iskola a határon” regény. Hát, ha ugye

egy jó kis swing-ről lenne szó, vagy egy teniszbajnokról, akkor még lehetne mit kezdeni ezzel a „népszerűség” dologgal. Csak hát az irodalom nem stadion és nem fényárban úszó színpad. És nem tévé, meg rádió, meg újság, hál’istennek! Egy regény meg pláne nem! Az Iskola a határon-ról, akkor már pontosabb azt mondani, hogy *elkezdődik* 1957 egy meleg júliusi napján, a Lukács-fürdő tetőteraszán, és *befejeződik* 1926-ban, június végén, egy Komáromtól Mohácsig lefelé úszó hajón, a Dunán, szép nyári éjszakán. És közben? Közben, úgy tulajdonképpen, szóval, a *szabadságról*, leginkább arról, igazából, bár nem ilyen durván, illetve nem ilyen egyszerűen, ennél sokkal bonyolultabbul, annyira, hogy már éppen csak ki kellene mondani, hogy *arról*. Arról van szó. A szabadságról. Figyeljünk! Egy kőszegi katonaiskola. Kőszeg. Aztán a végén Buda. Budáról Mohács felé. Figyeljünk! Mohács. És egy uszoda. Figyeljünk! Az elején. Egy uszoda 1957-ben. Vagy csak egy mondat, semmi magyarázkodás, egy mondat a 437. oldal közepéről: „A világhoz nem alkalmazkodni kell, hanem csinálni, nem újrarendezgetni azt, ami már megvan benne, hanem hozzáadni mindig...” Ilyen volna egy „népszerű” mondat? Nem hiszem. Ilyen csak egy *regény* mondata lehet.

És még egy! „...nem tartozott a termékeny írók közé...” Valóban. Ha úgy értjük: kevés könyve van. Úgy. Darabra. Hogy úgy kevés. *Mellesleg*, egyébként, *aközben*, terméktelensége közben, amíg azt a keveset megíra, csinált vagy 10 magyar író. Vagy húszat? Százat? Számtalant? Igen, azt hiszem ez a helyes. Ottlik Géza nagy terméktelenségében *számtalan* magyar író *csinált*. Aztán 1990. október 9-én este, Budapesten, meghalt. Jelentette az MTI.

Balog József

Andy Pop

„Az autóstóp előnyei és hátrányai” – az embernek óhatatlanul is ez a Roger Waters lemez jut az eszébe, ha Nyugat-Európa útjain próbál szerencsét. A tanulság: csak akkor vágjunk neki, ha van elég türelmünk, hogy néha akár négy órát is álljunk egy adott helyen. De nem panaszkodom, 48 óra alatt Párizsba érni nem is olyan rossz eredmény...

Ugyanis itt, Párizstól néhány kilométernyire, *Jeuy-en-Jesus*-ban nyílt tárlat *Andy Warhol*, a három éve elhunyt képzőművész-filmes alkotásaiából. Ez a rendezvény valószínűleg bevonul a rocktörténelembe, nemcsak azért, mert a kontinens talán még nem foglalkozott ilyen átfogó kiállítás a *pop art* pápájának életművével és környezetével, a 60-as évek New York-jának underground művészvilágával, hanem (és főleg) azért, mert a *Fondation Cartier* szervezőinek sikerült a június 15-i megnyitóra összehívni a korszak legendás zenekarának, az egy időben Warhol támogatását is élvező *Velvet Underground*-nak egykori tagjait. *Lou Reed*, *John Cale*, *Moe Tucker* és *Sterling Morrison* egy, a rendezők által csak titokban remélt ötlettől vezérelve meglepetéskoncertet adtak a megnyitóra összesereglett alig kétezzer fős közönség előtt. Csak egy számot játszottak, egy *Velvet*-dalt 1965-ből, a *Heroin*-t. Mindez 22 évvel az utolsó közös fellépésük után történt...

Ennyit a rocktörténelemlől. Maga a kiállítás átfogja *Andy Warhol* teljes életművét. Az első épületben nyomon követhetjük 1945 és 1962 közötti reklámgrafikus pályafutását: újsághirdetésekhöz, cikkekhez, könyvekhez és lemezbortítkhoz készült grafikáit, képeslapjait és a híres cipőkönny rajzait.

A következő tárlat már a popkorszak mesterét mutatja be. Itt láthatjuk híres szitanyomatait a Campbell leveskonzervekről, kólásüvegekről, villamoszékerekről, képregény- és rajzfilmfigurákról (mint *Dick Tracy* és *Miki egér*), politikusokról (mint *Lenin* vagy *Mao* – ez utóbbi legalább tíz különböző színárnyalatú változatban) és természetesen Warhol istenített bálványairól, a sztárokról. Itt van *Liz Taylor*, *James Dean*, *Jackie Kennedy*, *Mick Jagger* és persze *Marilyn Monroe* (ő még Maónál is több árnyalatban). Az ide-oda szédelgő látogató még a farmeres néger teremőrt is valamiféle hiperrealista szobornak nézheti, ha nem vigyáz...

Ennek a kiállításnak külön érdekessége, hogy az elkövetkező egy évben Kelet-Európa múzeumaiban fog felbukkanni, a tervek szerint 1991 februárjában Budapesten is láthatjuk.

A szervezők a hatalmas látványtömegetől megfáradt látogatókra is gondoltak, a kiállítótermekhez ugyanis egy 18 hektáros gyönyörű, zöld park is tartozik, néhány modern szabadtéri szoborral. Az ösvények mentén elhelyezett kis fekete táblákon pedig XX. századi művészek, köztük *Proust*, *Marcel Duchamp*, *John Cage* és természetesen *Andy Warhol* idézetei és aranykópései szórakoztatják az arra járókat.

Néhány perc sétá után érünk a Galériához, mely valójában egy első világháborús többszintes bunkerépület maradványa, és melynek klausztrófiás folyosói és kis termei tökéletesen illenek a *Velvet Underground*-ról szóló kiállításhoz. A földszinti nagyszobában *David Rochline* tervei alapján egy komplett 60-as évekbeli New York-i utcát keltek életre kis boltjaival, kirakataival, hoteljeivel, klubjaival és mozijával; a másik helyiségben hangszereket, erősitőket és koncertplakátokat zsúfoltak össze, míg egy harmadikban a legendás ezüsthajú Warhol-műterem, a *Factory* egy részét reprodukálták. A felsőbb emeleten a francia rockfestéstétel és a *Velvets* egykori tagjainak utóéletét ismerhetjük meg. Az épületben négy tévékészülék megállás nélkül *Andy Warhol* és *Velvet* filmeket vetít, köztük a popművész és a zenekar közös multimédia show-írói forgatott felvételeket, de láthatjuk *Lou Reed* és *John Cage* legutóbbi együttműködésének gyümölcsehez, a „*Songs For Drella*” című, *Andy* emlékére írt rekviemhez készült videofilmét is.

Persze nem ez volt ezen a nyáron az egyetlen Warhol-tárlat a francia fővárosban. Csak a könyvesboltokban kb. 30 féle könyvet, vagy albumot lehetett kapni tőle, illetve róla. A szupermodern *Pompidou Központ* ötödik emeletén is hatalmas termekben mutatták be a popherceg szitanyomat-sorozatait – az a kiállítás azonban inkább a kultúrshoboknak való. Könnyen meglehet, hogy itt bővebb tárlati anyaggal dolgoztak a rendezők, de az igazi warholi pop környezetet abban a bizonyos kis Párizs melletti falucskában sikerült újratemeteni.

Déri Zsolt

Miből lesz a vattatyúk?

Késtünk. A lojális jegyszédő bácsi azonban látva kapkodásunkat, barátságosan nyugtatgatott: Ne izguljunk, a film csak különféle jelenekekből áll, és még csak kettőtől maradtunk le. Utólag belegondolva nem is bánom azt a kettőt. A bácsinak végül is igaza lett.

Az elejét lekésvén a film számomra tényleg jelenetekből állt. A bácsi tanácsát megfogadva, így próbálok hozzá közelíteni. Meg sem kíséreltem a történet cserepeit, egy nagy súlyú nyomozás stációit összerakni. A történetről végérvényesen lekésvén, a furcsa címen próbálom megvetni a lábam. Mármit hogy hogyan lesz a vad hatyúkból vattatyúk?

Ha a filmre vonatkoztatom a választ, nem akárhogy. A hallatlan ironia nekem *Woody Allent* juttatta eszembe. Lehet, hogy jobb nála. Vagy nem jobb.

Persze szegény *Allen*-nek megvan a maga világa. És majd pont én fogom mérlegre vetni őket. De van ebben a filmben egy új ötlet (nem tudom, eredeti-e): itt a film önmagát parodizálja. A kamera maga is főszereplő. Karaktere van: engedelmes a rendőrnek, szemtelen a szakácsnővel, néha szabályosan be lehet fogni a szemét, az aranytojást pedig egyszer teljesen önkényesen eltünteti valami fekete maszlaggal. Egyszóval belesimul a film világába: vagyis önmagába. Ahogy *Szöke*, a rendező-vágó-főszereplő-filmalk is önmagát vállalva vesz részt a produkcióban/világban. Eppen ezért amatőr jellegű ez a film, és éppen ezért több mint teremtett világ. A kamera nem kívül áll: önmagát teremt. A rendező önmagát teremt. A film önmagát filmezi.

Ez így paródia. A „kutyába ránt le” egy abszurd krimitörténetet. Szociális- és dokumentumparódia. A filmkészítés paródiája. Emberi léthelyzetek és beszédmódok paródiája. Az alkotók önparódiája. Vizuális ironia. Ez így nagyon szimpatikus. De mi benne a poén?

A film maga egy jelentés. A rendőr-szakasz vezetőnek, *Vizinek* jelentést kell írni: a főnöke parancsára sűrítettnek és hitelesnek kell lennie. A jelentést megírni nem könnyű feladat. Újra kell játszani az ügy összes szálát, onnantól kezdve, hogy *Marinka*, a szakács megtalálta az

aranytojást a *Tomato* ketchupüveg mélyén. A kihallgatások hosszú sora megkezdődik. A szereplők mindent megtesznek, hogy ugyanazokkal a szavakkal, érzelmekkel adjanak vissza mindent, és teljesen elfelejtik, hogy a környezet közben megváltozott. Nem veszik tudomásul, hogy ez már nem az eredeti történet, ez már vallatás: vizuális rekonstrukció, jelentés, ez egy elbeszélés.

Ezen persze jót lehet röhögni. A szereplők hitelessége az abszurditásig leszűkül, a horizont pedig alaposan kitágul ebből a nézőpontból. Olyan, mintha egy elhízott kígyóról kiderülne, hogy elefántormány.

De mit mutat a kép? Nem az objektív persze, mert gondolható, hogy a játéknak én is részese vagyok (a kamera az én szemem is stb.), hanem csak a huncut sejtjelem.

Ezt a filmet azért kell látni, mert nem a nyelvre, az elmondhatóságra épül. A szöveg zavaros, alig érthető, nem is olyan fontos. A legtöbb poén a szereplők-ruhák-kellékek végtelen ellentétéből csíholódik. Ezek gegek, ezekben nincs semmi finomság, horkanhatunk föl.

Számomra nem is sejtet többet ez a film, „csupán” ember és környezet gyilkos diszonanciáját. Az emberi létmódok egész sora (a hivatalos, az érzelmi, a hétköznapi, a szexuális, az ünnepi stb.) kezd ki a természetes tárgyi környezettel. Esetleg magával az emberrel.

De hagyjuk ezt. Mert a film nem erről szól. Látok és nem tudok – ennyit lehet utána elmondani. Ennyiben érzelmes a film (vagy a recenzió). Engem a futballkapu, a szűnyogháló, a trabanttető, az irratató szórakoztat, nevetést akar csinálni bennem, nyelvet ölt *Szöke*, *Vizire* és rám. A vad hatyúkból vattatyúk lesz röhögtetnek a dolgok.

S az úgy sem tűnik menthetetlennek. Miközben a két rendőr buzdón írja a jelentését, *Ráhel*, a kislány kézrátétellel hat a kamerára. A mozdulattal megszakad az ironia. Bűnnek és bánknak nevezhetném ezt vagy próbavarázslásnak: a vattatyúk visszaalakítási kísérletének.

B. Kis Attila

„...ezért mindannyian felelősök vagyunk”

„Ha nem bírod már elviselni, ...”

Előző számunkban az ifjúság körében egyre jobban terjedő drogfogyasztással foglalkoztunk. A kábítószerhasználat önmagában is súlyos gondot okoz mind az egészségügy, mind a társadalom számára, azonban újabb teherként jelentkezik ha öngyilkossággal végződik. Sajnos azonban, az öngyilkosság nem csak a drogfogyasztó fiatalokra, hanem az által populációra is jellemző. Milyen tényezők vezethetnek ahhoz, ha egy fiatalok problémáit egyetlen megoldásának azt látja, hogy önkézzel vessen véget az életének — kérdeztük dr. Farkasinszky Terézt, a Szegei Drog Ambulancia vezetőjét.

A magyar társadalomban hosszú ideje meglévő norma- és értékrendzavarnak szerves része az a tény, hogy nálunk az egészség, az élet nem érték, nem tartoznak az életminőség kategóriájába. Hiszen világvizonylatban kiugróan magas az ország öngyilkossági aránya, kiugróan magas — az európai országokon belül — a lakosság megbetegedési aránya. Mindez óhatatlanul is befolyásolja a felnővekvő nemzedék értékrendjének alakulását, problémamegoldási sémaválasztását. A kérdés érdemi megválaszolására előzetesen feltétlenül különbséget kell tenni a gyermek vagy serdülőkorú és a felnőtt öngyilkosságok között. A serdülőkor maga is egy végtelenül labilis életszakasz, amikor a személyiség keresi önmagát, helyét a világban, az élet nagy kérdéseit foglalkoztatják. Ezért ezek a gyerekek nagyon hamar kibillenhetnek a viszonylagos egyensúlyi helyzetükből. A serdülőkorú öngyilkosság kísérleteket átesettek vizsgálati tapasztalatai azt mutatják, hogy ezek a kísérletek nem voltak alaposan előkészítettek, átgondolatlanok, mint ahogy ez a felnőtt korban általában jellemző. A fiataloknál okozhatja ezt egy hirtelen érzelmi megrázkódtatás, egy megromlott partnerkapcsolat, szülő-gyermek közti ellentét, egy sikertelen iskolai szereplés, megbántás a környezet részéről. S ezek reakciója lehet egy gyors érzelmi, indulati kislülés; ami nem jelenti azt, hogy nem fordulhatnak elő komolyabban átgondolt cselekedetek is.

Ezek a megállapítások érvényesek a drogfogyasztó fiatalokra is, vagy náluk egyéb okok is felmerülhetnek?

A szakemberek, akik a szenvedélybetegségeket vizsgálják mindig kihangsúlyozzák, hogy szoros kapcsolat van az alkoholbetegség, drogfogyasztás és egyéb szenvedélybetegségek között. Ezért itt nagyobb arányban találkozunk ezzel a problémával. De lényegében ezeket a betegségeket önmagukban is egy prologált, elnyújtott öngyilkosságnak foghatjuk föl. Ezekben az esetekben már az alapbetegség is egy rendkívül súlyos állapot, mely biológiai pszichés és/vagy súlyos szociális, egzisztenciális krízisekkel járhat, melyek kiválthatják a visszafordíthatatlan cselekedetet. Több mint 600 fiatalot kezeltünk eddig, akik közül 10 halt meg, 6-an öngyilkosságban. Ez nagyon magas arány.

Náluk a biológiai, krízishelyzet kialakulását legtöbbször az okozza, hogy a kábítószerek hatása alatt olyan súlyos félelmi, pánikállapotba kerülnek, hogy nem tudják a realitást érzékelni. Kialakulhat olyan hallucinációs állapot is, mikor úgy érzik, hogy a környezet támadóan lép fel velük szemben — noha ez nem így van — úgy érzik menekülniük kell, félnék, hogy leomlanak a falak. Vagy esetleg egy „pozitív élmény” hatására leugranak a 10. emelet-ről, mert úgy érzik repülni képesek. Ezek halálos végű balesetek, de nem öngyilkosságok. Ebben a kategóriában a tudatos túladagolás lehet az

öngyilkossági mód. De többnyire az fordul elő, hogy hosszabb időre kimarad az anyaghasználat és az illető ugyanazt az adagot adja be magának amire korábban szokott, holott nyilvánvaló, hogy a szervezet toleranciája lecsökkent, s ekkora dózist nem bír már el.

Vannak pszichés vészhelyzetek is, amikor valamilyen külső hatás vagy belső meditáció kapcsán ráébrednek arra, milyen súlyos a helyzetük, s úgy érzik nincs menekvés. Vagy érheti olyan erős érzelmi flusztráció őket, amiről úgy érzik nem képesek elviselni, s ekkor következnek a tudatos választott öngyilkosság. De ugyanezt a helyzetet eredményezheti súlyos szociális krízishelyzet is.

Milyen módszerek vagy lehetőségek vannak az orvosok és pszichiáterek kezében, hogy ezeket az eseteket megelőzzék?

Sokszor fölmerült már, hogy mit kezdhetünk ezzel az egész problémakörrel. Talán azt lehet mondani, hogy vannak elsődleges és másodlagos megelőzési lehetőségek. Az elsődleges megelőzési program, egy olyan családi légkör kialakítása, ahol a felnővekvő gyermeki személyiség biztonságban érzi magát, szeretet veszi körül és tudja, hogy a bajban is segítik. Ez elengedhetetlenül szükséges, ahhoz, hogy olyan személyiséggé fejlődjön, aki képes elsajátítani és beépíteni azokat a problémamegoldási lehetőségeket és rendszereket, melyekkel a későbbiek során tud operálni. De sajnos mi nagyon elől állunk a családok felbomlásában, így kevés az olyan család, ahol ezek az ideális feltételek kialakulhatnak.

Szólni kell a magyar iskola-rendszerrel is, — mivel főleg fiatal iskoláskorúakról van szó — mely eddig nagyon sok rosszat tett a gyerekekkel. Hiszen azáltal hogy szürke, szematikus „kincstári” alakzatokat tűrt csak meg az iskolában, elnyomta a személyiségben rejlő lehetőségeket. Aki alul vagy felül „kilógott”, azt legtöbbször kiközösítették, megbélyegezték, nyúgnak tekintették. Remélem, hogy a most megújuló és nagyon színessé váló oktatás lehetőséget teremt arra, hogy a gyerekek személyiségüknek, adottságaiknak, tehetségüknek megfelelő iskolatípusba kerüljenek. Azok is megtalálják a helyüket, akik akár kis, akár nagyobb mértékben is, de eltérnek az átlagtól.

A másodlagos megelőzéshez sorolnám mindazokat a dolgokat, melyek az úgynevezett „rizikócsoportba” vagy veszélyeztetett csoportba tartozó gyerekeknek kell figyelembe venni. Gondolok itt azokra a fiatalokra, akik állami gondozásban, nevelőotthonokban, javítóintézetben, zártintézetben élnek vagy onnan kerültek ki, s ezáltal az ő problémáik egy fokkal nehezebben megoldhatók. De ugyanez vonatkozik azokra a gyerekekre is, akik olyan családban élnek, ahol a szülő egyedül nevel több gyereket rendkívüli anyagi és egyéb más nehézségekkel küszködve; vagy ahol együtt van ugyan a család, de mindennaposak a konfliktusok.

Ez utóbbi csoportba tar-

tozók, de főként azok, akik már egyszer „tévútra” tévedtek, úgy gondolom az átlagnál jóval nehezebb helyzetben vannak. Őket a társadalom s a környezet is sok esetben kénytelen fogadja. Hogyan lehet őket segíteni, részesülnék-e valamilyen fokozottabb odafigyelésben?

Azok a gyerekek, akik öngyilkosságot kíséreltek meg, a megfelelő helyre kell, hogy kerüljenek. 18 év alatt az ifjúsági ideggondozóba vagy pszichológiai tanácsadóhoz, természetesen miután már az életet veszélyeztető állapotból kikerültek. Ellátásuk — a kísérlet súlyosságától, jellegétől függően intenzív-, belgyógyászati vagy sebészeti osztályon történik. Az ezután következő pszichés ellátás a nehezebb, ez még most sincs igazán megszervezve, holott sokat beszélünk róla.

A pszichés ellátás és -kezelés során a legtöbb esetben azt tapasztaljuk, hogy örülnek az életben maradásnak, ami a jobbik eset. De vannak akik továbbra is negálják az életet. Minden esetben a családtagokat — ha vannak — kell feltétlenül bevenni a problémamegoldásba és a kezelésbe, és oldani kell a rendkívül súlyos feszültséget. S mindarra, ami háttérként kiderül, a megoldást közösen kell megkeresni. Normális körülmények között sikerül a környezettel megérinteni, hogy ami történt nem a szülő bosszantását szolgálja, hanem a gyermek vagy fiatal valóban olyan kritikus helyzetben érte magát, melyben megdöglött vagy megdöglött volna. Itt kell megemlíteni a felnőttek véleményét a gyermek- és serdülőkorú öngyilkosságokról, kísérletekről. A gyerekek jelzéseit — melyek lehetnek indirekt/vagy direkt, nem veszik komolyan, nem figyelnek oda megfelelő érzelmi odafigyeléssel. Pedig ez az odafigyelés sok esetben megelőzhetné a meglévő gondolat cselekvésbe fordulását.

Az eddigi vizsgálatok szerint melyik életkorban jellemző ez leginkább?

Úgy tűnik, hogy a lányoknál 15 éves korban történik meg a váltás, egy nagyívű emelkedés tapasztalható 18 éves korig. Ekkor azonban megtorpanás következik be, ami talán azzal magyarázható, hogy a lányok többnyire ekkor mennek férjhez. A családalapítás időszaka új feladatokat, biztonságot jelentő pozitív érelemmel teli időszak. Ugyanez a fiúknál 22–24 év körül zajlik, de csak rövid ideig tart. Náluk egyébként a kiugrás egy évvel később, 16 éves korban jelentkezik.

Van ennek az életkori sajátosságokon túl egyéb oka is?

1984-ben végeztünk egy felmérést, ahol egészséges populációt vizsgáltunk, közel 1500 középiskolást, akiknek 2,4%-a túl volt már két vagy három öngyilkossági kísérleten. Súlyos kilátástalanság jellemezte őket, több mint 70%-uk nem volt biztos abban, hogy amit életcéllal tűzött ki magának, azt meg is tudja valósítani. Vajon ha most néznénk meg ugyanezt, mit találnánk?! Az az érzésem sokkal rosszabb az állapotok.

(Folytatjuk!)
Kozel Anita

Udmurtok Magyarországon

A JATE BTK és az Izveszki Állami Egyetem közt ez évben cserekapcsolat jött létre, melynek keretében most tíz udmurt egyetemista és két oktatójuk három hetet töltenek hazánkban, magyar nyelvi ismereteik és a rokon kapcsolataik elmélyítése végett. Az itt töltött időről, tapasztalataikról egy tea-házi est alkalmával számoltak be.

Hogyan és mivel telnek napjaitok Magyarországon?

Naponta 3 magyar nyelv óránk van, ezenkívül éneket, néptáncot tanulunk, irodalmi, történelmi, néprajzi előadásokat hallgatunk. Ezeket az előadásokat diákok tartják, így igen természetes és közvetlen kapcsolat alakult ki közöttünk. Egész nap együtt vagyunk, beszélgetünk, városot nézünk stb. Ez azért fontos, mert sok rokon vonást a személyes kapcsolatokon keresztül ismertünk meg. Például rengeteg szót.

Mit tudatok eddig országunkról? A tömegtájékoztatók mennyire volt naprakész nálatok?

Tudtuk, hogy szocialista országról van szó, és hallottunk Kádár János két évvel ezelőtti leváltásáról. Az ottani információk szerint azonban nem volt a világos, mi történik Magyarországon és egyáltalán Nyugaton. Mint bölcsészek tisztában voltunk rokonságunkkal — már 3 éve tanulunk magyar speciál kollégiumban — de nem is gondoltuk, hogy ennyi közös szó és szótó létezik. Itt módunk volt kiegészí-

teni tudásunkat és pótolni a hiányzó információkat.

Mi az, ami tetszett, megragadott titeket az itteni életben?

Például az egyszerű emberek is látszik, hogy törődnek velünk. Az utca embere sokkal kulturáltabb, mint nálunk. Az emberek közti viszony pedig lojálisabb itt. Nálunk még mindig félnek a KGB-től. No, meg a kiszolgálás. Az eladók készségesen válaszolnak kérdéseinkre, mindent megmutatnak. De beszélhetnénk a jó könyvtári rendszerről, a bő áruválasztékról, a rengeteg könyvről vagy az építészetéről. Míg nálunk izgalmas építészeti megoldásokra törekednek, nálunk lebontják a gyönyörű faházakat és kockaházakat emelnek helyükbe.

Mit tanulhatnánk mi tőletek?

Szerénységet. Az udmurknál erősebb a közösség, sokkal összetartóbbak az emberek, mint itt. Magyarországon az individuálmot helyezik előtérbe. A lányok pedig hiába szépek, nálunk megengedhetetlen lenne, hogy dohányozzanak.

Mit mondanátok még el?

Nagyon szeretnénk, ha ez a cserekapcsolat hosszú és tartós lenne. Népünk nemzeti létének megteremtéséért küzd a változó Szovjetunióban, s e csere tulajdonképpen ennek a ténynek a demonstrálása. Nekünk igenis közünk van ahhoz az Európához, ahol magyarok és finnek élnek.

A teaesten találkoztam G.

A. Ushahovval, az udmurti egyetem tanszékvezetőjével, akit arról kérdeztem, miért fontos számukra ez a cserekapcsolat.

Egyrészt pszichológiailag, mivel nálunk az orosz a hivatalos nyelv és az emberek úgy hiszik, külföldön csak a tudósok foglalkoznak az udmurt nyelvvél. A magyarországi diákok tavaszi látogatásának alkalmával ezt cáfolták. Az emberek látták és csodálkoztak, hogy külföldön diákok is tanulják és beszélik az udmurtot. Másrészt tudományos oldalról, hiszen az udmurt irodalom feldolgozásában sokat segítenek a nyugati módszerek. (Nálunk Magyarország Nyu-gatnak számít.)

Az sem elhanyagolható, hogy a cserekapcsolat révén az udmurt fiatalok szemében is emelkedik saját anyanyelvük értéke, hiszen eddig csak azok jelentkeztek udmurt egyetemre, akiket máshová nem vettek fel. Ez évben viszont öt hallgatónk kitüntetéssel végzett.

Végül, el kell mondanom, nekünk otthon be kell bizonyítanunk, hogy az udmurt is lehet hivatalos nyelv, éppúgy mint az orosz. Ez egyfajta küzdelem az udmurt nép szuverenitásáért, a nyelven keresztül a cserekapcsolat segítségével.

Hálásak vagyunk hát érdeklődésükért és örülünk, hogy megtaláltuk valódi rokonainkat. Maradjunk hát rokonok!

—nagy—

1990 szeptemberében „közvélemény-kutatást” végeztünk a fizikus hallgatók körében arról, hogy mi a véleményük a három fizikai tanszék oktatóiról. A minta több mint reprezentatív, szinte mindegyik legalább másodéves hallgató kitöltötte a kérdőívet, amelyen az adott oktató pedagógiai készségeit, szakmai tudását és emberi tulajdonságait kellett 1-től 5-ig „osztályozni”.

Ezek közül a másodikhoz kell néhány megjegyzést fűznöm. Nyilvánvaló, hogy egy hallgató nem igazán kompetens abban, hogy az oktatója szakmai tudását megítélje, de (a kitöltött kérdőívek tanúsága szerint is) minden hallgatóban él valamilyen

Visszhang

benyomás arról a kérdésről. Ide tartozik az is, hogy az adott oktatóhoz milyen bizalommal fordulhatnak szakmai problémáikkal. Másrészt úgy véljük, hogy az oktató számára sem lehet kétszámű, hogy hallgatói hogy vélekednek tudásáról.

Az eredmény magáért beszél, de a két véglet azért kiemelném. Azokról az oktatókról, akik 2,5 alatti pontszámot kaptak valamelyik kategóriában, már régén sejtettük, hogy nem igazán állnak hivatásuk magaslatán. (Itt nem a kutatói, hanem a pedagógusi hivatásról

van szó.) A másik végletől néhányan név szerint: Bor Zsolt és az Elm. Fiz. kvartettje: Benedict, Gyémánt, Maráz, Papp.

Nem volt célunk, hogy bárkit megsértsünk vagy kellemetlen helyzetbe hozunk. Célunk ellenben az, hogy oktatóink információit szerezzenek a mi véleményünkről, és később ennek tudatába fejtsek ki (vagy ne fejtsek ki) áldásos tevékenységüket.

Boda Dezső N. fiz. hallg.

Reméljük, hogy ez a cikk csak egy sorozat első része. Várjuk a folytatást más szakokrol.

JATE fizikushallgatói

Név	Pedagógiai tulajdonságok	Szakmai tudás	Emberi tulajdonságok
Kísérleti Fizikai Intézet:			
Gingl Zoltán	4,17	4,50	5,00
dr. Hevesi Imre	2,33	2,73	2,6
dr. Kovács József	3,43	4,14	4,14
dr. Michailovits Lehel	2,33	3,14	2,60
dr. Nanai László	3,17	3,71	2,86
dr. Süli Árpád	1,82	1,71	1,81
dr. Török Miklós	1,87	3,93	2,43
dr. Vize László	3,77	4,00	4,63
Kis. Fiz. átlag:	2,85	3,48	3,24
Optikai és Kvantumelektronikai Tsz.:			
dr. Hebling János	1,94	3,56	3,78
dr. Heszter Péter	4,45	4,45	4,91
dr. Bor Zsolt	4,43	4,86	4,64
dr. Klebniczki József	2,92	3,31	3,38
dr. Rácz Béla	4,00	4,36	4,10
Dr. Szabó Gábor	4,10	4,30	4,20
Optikaátlag:	3,64	4,16	4,17
Kis Fiz. + Optikaátlag:	3,19	3,77	3,64
Elméleti Fizikai Intézet:			
dr. Benedict Mihály	4,85	5,00	4,21
dr. Bartha Ferenc	3,00	4,82	4,73
dr. Gbde Ferenc	3,46	4,23	3,59
dr. Gyémánt Ivan	4,45	4,95	4,86
dr. Kapny Ede	1,86	4,86	4,55
dr. Maráz Vilmos	4,83	5,00	4,83
dr. Papp György	4,75	4,75	5,00
dr. Varga Zsuzsa	3,47	3,97	4,10
Elm. Fiz. átlag:	3,83	4,70	4,48
Különbségek az egyes tanszék között:			
Optika — Kis. Fiz.:	0,79	0,68	0,93
Elm. Fiz. — Optika:	0,19	0,54	0,31
Elm. Fiz. — Kis. Fiz.:	0,98	1,22	1,24

A szociális problémák kezeléséről

Munkanélküliség; lakáskérdés, hajléktalanok; pályakezdők és kisnyugdíjasok megélhetése (vagyis napjaink legerősebb szociális problémái) jelentik Harry Cowen angol szociológus kutatási területét, de foglalkozik szociális munkásképzéssel (nálunk még alig ismert ez a fogalom). A cheltenhami főiskola tanszékvezető docense egy-egy hetet tölt Szegeden, Pécsen és Debrecenben az egyetem szociológia tanszékeinek meghívására; előadásokat tart, közös kutatásokról tárgyal. Beszélgetésünk aktualitását adja, hogy a Magyarországon nemrégiben megjelent és állandósulni, sőt fokozódni látszó problémák Angliában már hosszú idő óta napirenden vannak, ezért kezelésük kifinomultabb és hatékonyabb módszerei is kialakultak már. E témák szakértőjével a párhuzamokról beszélgettünk.

...feloldhatatlan társadalmi feszültségek keletkezhetnek

Azok a tendenciák, melyek Magyarországon gazdasági életében jelentkeznek, szükségszerűen bizonyos szociális kérdéseket dobnak felszínre. A gazdaság pozitív tendenciáinak erősödésével ezek nem megoldódnak, hanem mélyebb, általánosabbá válnak majd. A gazdasági liberalizáció, a piac szerepének növekedése, a magánszektor előretörése következtében bizonyos társadalmi rétegek megélhetése komolyan veszélybe kerül. Ezért abban a pillanatban, hogy megfogalmazódik az állami támogatások leépítésének, a társadalmi kiadások csökkentésének célkitűzése, ki kell alakítani egy gazdaságpolitikával összefüggő szociálpolitikát is. Ha ez elmarad, később feloldhatatlan társadalmi feszültségek keletkeznek. Ez történt Angliában is. M. Thatchernek külföldön nagy tekintélye, jó híre van, otthon azonban meglehetősen népszerűtlen. Azzal, hogy leépít különböző segélyeket, hogy háttérbe szorít a közérdek és a jólétiség szempontja, dolgozók millióit sodorja létbizonytalanságba. A kiépített társadalombiztosítási rendszer pedig csak ront a helyzeten. A kormány segélyek helyett kölcsönökkel próbálja megoldani bizonyos rétegek támogatását, de akinek semmije sincs, az nem kölcsönképes. A thatcherista, monetáris gazdaságpolitika nemcsak társadalmi rétegek, hanem az ország egyes régiói között is növeli a különbségeket, így a feszültségeket is. Ezek a kérdések Magyarországon nemrég jelentkeztek, de meggyőződésem, hogy rövid időn belül alapproblémává válnak.

...a lakás nem olyan, mint egy új autó...

Hajléktalanság — nos, Angliában óriási hibát követtek el azzal, hogy megszüntették az olcsó társadalmi lakásállományt, eladták a tanácsi házakat. A magánpiacon pedig az emberek többsége labdába sem rúg, már csak azért sem, mert az állami lakásállomány felszámolása — növelve a keresletet — megugratotta a piaci lakásárakat is. Tudomásul kell venni, hogy vannak olyan rétegek, melyek állami támogatás nélkül nem képesek lakást vásárolni vagy bérelni. Ez az oka annak, hogy Angliában csak a lakások 65%-a van kihasználva, ugyanakkor to-

megek élnek az utcán, állomásokon, aluljárókban. A kereslet visszafogása a thatcheri gazdaságpolitika része. De a lakás nem olyan, mint például egy új autó, a lakás alapszükséglet. Ezért nem volna szabad a visszafogandó kereslet kategóriájába sorolni. Magyarországon is hasonló a helyzet. Egy építész ismerősöm szerint a probléma oka az, hogy például Budapestten rengeteg kihasználatlan, nagy állami lakás van, melyben csak egy-egy ember lakik, ugyanakkor többgyerekes családok nyomorognak csöpp szobákban. Itt újraelosztásra van szükség. Aggasztó jelenség Magyarországon, hogy sorra épülnek a hatalmas luxusvillák, ugyanakkor nem látom, hogy egy átfogó szociális szolgáltatási rendszer is alakulófélben lenne a lakások gondok enyhítésére. A megoldás? Biztosan nem kizárólag a piacon keresendő. Nem lehet mindent (lakásokat, lakbéreket) a piacra dojni, mert ott farkastörvények uralkodnak, és a hátrányos szociális helyzetű rétegek elvesznek.

...a magánszektor nem munkahelyteremtő...

A tömeges munkanélküliség Angliában a gyáripár visszazorulásával, a fogyasztási cikkek termelésére alapozó gazdaságpolitika kialakulásával jelent meg. Az a téveszme vált uralkodóvá, hogy a közkiadások csökkentésével lehetséges a megakartás. De az alapvető szolgáltatások (lakásellátás, kórházak stb.) leépítése negatív hatást gyakorol a munkanélküliségre. A tradicionális iparágak, mint például a hajóépítés, a vegyipar visszazorulnak, és bizonyos régiókban ezeket nem helyettesítik új beruházásokkal. Ez a veszély Magyarországon is fennáll. A gazdaság átstrukturálódása következtében iparágak — így munkahelyek — szűnnek meg, és a nyugati támogatással induló új beruházások számára Magyarország nem minden régiója egyformán vonzó. Nem hiszem, hogy például Csongrád megyét (Budapesttől való távolsága miatt) kedvelné majd a nyugati tőke. Ezek a területeken azután majd a munkanélküliség fokozottabban jelentkezik. Egy biztos, az államnak alapvető feladatai vannak a munkahelyteremtésben, ez központi támogatás, irányítás nélkül megoldhatatlan. A magánszektor szerepe fontos egy jóléti államban, de sehol nem munkahelyteremtő. A versenyeinek érvényesülnie kell a munkaerőpiacon is, de ez a verseny nem maradhat ellenőrizhetetlen.

December közepén két szegedi fiatal, egy fiú és egy lány, tölthet két hónapot Afrika legdélebbin fekvő országában a Leadership South szervezésében. A szervezet 1986-ban alakult a dél-afrikai Cape Townban, célja mélyen humanitárius: hirdeti a fajok közti egyenlőséget, segít az elmaradott területeken élő fekete lakosoknak, egyszerű eszközökkel látja el őket, egészségügyi felvilágosítást végez, az ember és a természeti környezet kölcsönhatásait vizsgálja.

Az EDU-BUS egy 36 fős autóbusszos expedíciót takar, melynek során eljutnak Transvaalba. Utazásuk során megismerkednek a környék történelmével, bányászvárosokkal, tradicionálisan afrikai közös-

...nálunk magukra vannak hagyva...

A fiatalok és az idősek azok, akik legkevésbé tudják állni a versenyt, ráadásul a különböző szociális problémák erősítik egymást, Angliában mégis szinte teljesen magukra vannak hagyva. A fiatalokkal kapcsolatos problémák alapja a jövőjük bizonytalansága. A munkanélküliség különösen a középiskolát végzőket fenyegeti — oktatásunk nem biztosít jól és széles körben hasznosítható képzettséget. Ezért terjed egyre inkább az erőszak, a hedonista életfelfogás, a nihilizmus. Alapvető probléma, hogy ahol munkahely van, ott nincs lakás. (Londonban például 250 ezer hajléktalan van, többségük fiatal, egy részük kartondobozokban lakik.) A nyugdíjasok életszínvonalát illetően Angliában jelentős különbségek vannak aszerint, ki hol dolgozott.

Magyarországon a problémát inkább abban látom, hogy az elmúlt évtizedben a családokon belül, fiatalok és idősek között, kialakult egy egymást támogató rendszer. Ezek a keretek most megszűnnek, mindenki a saját megélhetéséért küzd, a lakás- és munkahelyhiány miatt a családok felbomlanak. Így fiatalok és idősek itt is magukra maradnak, és lesznek, akik szó szerint éhezni fognak.

...kinek a felelőssége...

Felmerül a kérdés: kinek a feladata ezeknek a szociális problémáknak a megoldása, vagyis kié a felelősség. Véleményem szerint az állam nem vonulhat ki egyszerűen; anyagi támogatás nélkül áthárítva a feladatokat a helyhatóságokra. Tény, hogy Magyarország jelenlegi gazdasági gondjainak alapja az elmúlt évtizedek túlzott centralizációja volt. Ezt azonban nem válthatja fel egy épp ilyen túlzott decentralizáció. Kontrollra szükség van, mert egy ellenőrizetlen piacon, versenyben, gazdaságban csak a kevesek nyernek, a többség veszít. A különböző külföldi alapítványokon felül segítséget jelent egy megfelelő szociális szolgáltató rendszer kiépítése. Ez Angliában régen működik, a felsőoktatás szociális munkásképzését éppen ez éven korszerűsítjük, egységsítjük. Magyarországon az ilyen jellegű képzés csak az idén indul az egyetemeken, főiskolákon, éppen az angol és amerikai minta alapján. Az első nagy lépés az lenne, ha az emberek is fel- és elismernék ennek a tevékenységnek a szükségességét.

— A felelősség tehát közös. A hibákból és erényekből pedig egyaránt lehet tanulni.

— keczér —

Sport: Soha rosszabb két hetet

Az elmúlt két hétben a győzelmek voltak túlsúlyban csapataink mérkőzésein. A főiskolás kézis lányok negyedik mérkőzésüket nyерik sorozatban és már a második helyen vannak. Az NB II-es kosaras lányok is repülőjártatot vettek két győzelemmel. Végre győzött Apátfalván a főiskola focicsapata, jól érezte Miskolczi mester. Sajnos, Tápé ellen újra remegtek a lábak. A JATE Károlyi újabb két győzelmével az élmezőnybe helyezkedik el. A Szombathelyen megrendezett Pedagógus Spartakiádon sok szép szegedi siker született. Szóval az egy-két vereség ellenére jó két hetünk volt.

Pedagógus jelöltek spartakiádjá 1990. A szombathelyi Berszényi Dániel Tanárképző Főiskola rendezte meg kétéves szünet után a nagyszabású sporttalálkozót. Huszonkét pedagógusképző intézmény mintegy nyolcszáz sportolója vett részt a kétnapos versenyen. A sok jól felkészült sportoló mellett sajnos részt vettek edzettelek is, és ez a tény sok sérülést eredményezett. A gigantikus sportverseny helyett vissza kell térni a hat tanárképző főiskola saját spartakiájára, ahol a családi hangulatot adja az a tény, hogy lehet a más sportágbelieknek drukkolni. A tanítóképzősök is megérdemelnek egy külön versenyt.

Az eredmények, csak a szegediek helyezéseit jegyezve:

Atlétika
Ffi magasugrás: 1. Marik Balázs 195 cm;
távolugrás: 1. Marik Balázs 705 cm;
különdíjat kapott gerelyhajítás: Varga Lajos 60,00 m;
100 m síkfutás: 3. Lisztóczy János 11,4 sec. 4x100 m váltó JGYTF 45,5 sec.
Női gerelyhajítás: 1. Kunos Margit 44,54 m;
súlylökés: 2. Kunos Margit 9,91 m;
magasugrás: 2. Gönczöl Krisztina 160 cm;
4x100 m váltó: 2. JGYTF 52,2.

Női kézilabda: 3. JGYTF.
Ffi kosárlabda: 3. JGYTF.
Legjobb dobó: Parády Péter.

Torna:
Női csapat: 2. JGYTF.
Ffi csapat: 2. JGYTF.
Női szerenkenti döntők talaj: 1. Csejtei Andrea gerenda: 2. Eszenyi Bernadett
korlát: 1. Eszenyi Bernadett ugrás: 2. Kopitár Tünde
Férfi szerenkenti döntők talaj: 1. Mészáros Csaba korlát: 1. Bátor Gábor nyújtó: 1. Bátor Gábor gyűrű: 3. Bátor Gábor lörléngés: 3. Bátor Gábor
Úszás: 100 m női gyors: 2. Czuczai Adrienn 1:11,2
100 m női mell: 3. Nacsas Rita 1:33,0
100 m férfi hát: 1. Varga Zoltán 1:12,6

100 m férfi mell: 2. Hoszonics Péter 1:24,21

100 m férfi pillangó: 2. Mészáros Csaba 1:10,2

4x50 m férfi vegyesváltó: 2. JGYTF 2:04,9

4x50 m női vegyesváltó: 2. JGYTF 2:24,2

Felkészítő tanárok: Gyetvai György, Pungér Miklós, Szabó József, Bán Sándor, Szathmári Zoltán, Rác Ildikó, Oudrik István.

Kosárlabda Női NB II

Két győzelemmel kezdtek a tanárképzés lányok. Reméljük, a folytatás is ilyen lesz.

Szegedi TK—Kiskunfélegyházi Vasas: 72-71 (36-33, 67-67). Félegyháza: 200 néző. Vezetete: Benczúr, Timár.

Tanárképző: Árokszállási (13), Lengyel A. (7), Timár (10), Hoffman (4), Lengyel T. (14). Csere: Sajti (5), Rádi (1), Fehér (18). Edző: Vér László.

A gyengébb képességű hazaiak ellen nehezen melegekedtek be a főiskolások. Ennek hosszabbítás lett az eredménye, ahol már jobban koncentráltak a szegediek.

Szegedi TK—Mezőberény 82-35 (41-10);

Szeged, vezette: Csuta, dr. Papy.

Tanárképző: Hoffman (10), Tóth (6), Lengyel T. (8), Vastagh (10), Fehér (2). Csere: Árokszállási (16), Timár (4), Sajti (14), Rádi (3), Felhósi (8). Edző: Vér László. Nem volt egy súlycsoportban a két csapat.

Kézilabda:

NB II. női. A második fordulóban Szarvason elszenvedett veresége óta csak nyert Szabó József csapata, s jelenleg a 11 pontos Szarvas mögött 10 ponttal a második. A tavalyi bukdácsolás után paradésan szerepelnek Benyovszky kapus nélkül is.

Tanárképző—Karcag 19-5 (7-8) Karcag.

Tanárképző: Hegedűs—Stefanidesz (1), Nyitrai (1), Berta, Mikola (1), Répási (9), Fránki (1). Csere: Juhász—Ajtony (3), Jagicza (3), Arva, Pasek, Edző: Szabó József.

Jó iramú mérkőzést nyert második félidéji jó védekezéssel a főiskola.

Tanárképző—Tornádó SE 25-26 (13-6) Szeged, 100 néző.

Tanárképző: Hegedűs—Stefanidesz, Nyitrai (3), Berta, Mikola (4), Répási (3), Fránki (6). Csere: Juhász—Arva (1), Jagicza (3), Ajtony (5), Pasek.

A megyei rangadón nem volt nehéz dolga a főiskolásoknak.

Megeyi I. osztály, férfiak.

Győzelemmel kezdett a főiskola, három-, illetve kétfolós vereséget szenvedett a két rangadón a JATE SC.

Tanárképző—Tornádó SE 29-24 (14-11).

Legjobb lövők: Ocskay (9), Csegő (5), Katona (4).

Taurus—JATE SC 26-23

(14-12). Vezetete: Czikkely, Fekete (formán kívül).

JATE: Balogh—Hegyes (2), Krepárt (4), Molnár (6), Simon (—), Garamhegyi (4), Ivancsics (5). Csere: Szabó Zs. (1), Drégely (1), Márki (1).

Új csapatot épít Lengyel Géza edző, s a még az egymást nem ismerő újoncok a durván játszó gumigyáriak ellen csak annyire voltak képesek.

JATE—Hódiköt 25-27 (9-18). Vezetete: Dzsipott, Kiss (korrekten).

JATE: Lajkó—Hegyes (—), Krepárt (8), Molnár (—), Simon (—), Garamhegyi (5), Ivancsics (3). Csere: Szabó Zs. (—), Drégely (4), Márki (3), Barok (2).

Az első öt perc kivételével rosszul játszottak az egyetemisták az első félidőben. A nagy hátrány ellenére talpraálltak és az ötvenedik percben kiegyenlítették. Sajnos néhány eladott labda és rossz indítás a rangadó elvesztését jelentette.

Labdarúgás, megyei I. osztály.

Az előző lapszámban készült interjúban Miskolczi tanár úr kérte, hogy várjuk meg az apátfalvai mérkőzést, mert úgy érzi győznek. A megérzése jó volt s a csapat végre győzelemnek örülhetett.

Tanárképző—Apátfalva 1-0 (1-0).

Apátfalva: 300 néző. Vezetete: Jakus P. (jól).

Tanárképző: Stigerwald—Császár (Brutó), Gallyas, Frölich, Nagy (Béreczki), Kiss, Molnár Z., Bajnok, Zsigmond, Lengyel, Fekete. Edző: Miskolczi József.

A lelkesen játszó, egymásért küzdő főiskolások megérdemelten nyertek. Góllövő: Lengyel. Jók: Steigerwald, Lengyel, Kiss.

Tanárképző—Tápé 1-2 (0-1). Kisstadion: 200 néző. Vezetete: Tonté (elfogadhatóan). Főiskola: Steigerwald—Nagy, Gallyas, Molnár Z., Bajnok, Kiss, Béreczki Balázs, Császár (Szolnoki), Zsigmond, Fekete. Edző: Miskolczi József.

Kishitűen játszottak a főiskolások. Lengyel hiányzott a csatásorból. Csak Fekete győnyörű szabadrúgásgólya után próbálták igazán támadni, de az már későn történt. Jók: Molnár, Fekete.

Megeyi II. osztály

A JATE Károlyi kezdi megszokni a magasabb osztályt. Ragyogóan kezdtek, s már túl három rangadón az előkelő harmadik helyet foglalják el hét mérkőzésből tíz ponttal, 13—8-as gólkülönbséggel.

Utolsó két mérkőzésükön Szegváron győztek 3-0-ra, illetve hazai pályán a II. helyezett Ruzsát verték meg 1-0-ra Litanszkyknak a 89. percben rugott góljával. Bővebb tudósítást a károlyiak hibájából nem tudunk adni.

B. I.

Kerékpárral, busszal a Dél-afrikai Köztársaságba

Két szegedi fiatal utazhat Dél-Afrikába

segéssel, és egyéb helyi érdekességekkel.

Az előző program folytatása az EDU-BIKE, amin január 9-től január 30-ig vesznek részt a kiutazók. Ennek során az egyik területi központjukban (Transkei városa) bekapcsolódnának a helyi oktatási, kulturális centrum munkájába. Ami az érdekességét, külön izgalmát jelenti ennek a programnak, hogy a környék közösségeit terpedikliklen (és egy minibuszal, ami a felszerelést szállítja) érnék el.

Amennyiben bármely intézmény, vállalat, közösség vagy magánszemély támogatni akarja e nemes vállalkozást kérjük jelentkezzen a lentebb közölt címen.

Jelentkezési feltételek a dél-afrikai expedícióhoz

Az expedíció 1990. december 15-én indul Magyarországról. Odaérkezés után a kiutazók részt vesznek december 20-tól 1991. január 3-ig az EDU-

BUS. majd ezt követően 1991. január 9-től január 30-ig az EDU-BIKE elnevezésű programokon a dél-afrikai Leadership South szervezet lebonyolításában. (Ezekről bővebbet a mellékelt tájékoztatót.)

A következő tulajdonságokkal rendelkező jelentkezőket várjuk: Jelentkezhetnek 16—24 év közötti szegedi fiatalok. (Szegedi lakos vagy Szegeden tanuló, dolgozó.) — Művelt, tisztában van a történelemmel, gazdasággal. — Jel-

lemző rá a közösségi aktivitás, szervezőkészség, talpraesett; lehetőleg természettudományos műveltségű legyen, némi ökológiai ismeret, zenei jártás; egészséges, fitt és jól biciklizik, angol tudás jó szinten.

A jelentkezőknek tisztában kell lenniük azzal, hogy a dél-afrikai tartózkodásuk nem egyszerűen kirándulás lesz. Kémény munka vár rájuk expedíciójuk során, idegen környezetben kell magukat feltalálniuk, érvényesülniük. Ter-

mészetesen nagy segítséget jelentenek majd dél-afrikai társaik, akikkel együtt járják majd az ország elmaradottabb területeit. A kiutazók kiválasztása egy bizottság által történik, kötetlen beszélgetés során, melyről a jelentkezők írásbeli értesítést kapnak.

Az érdeklődők bővebb információt a következő címen találhatnak, ugyanitt lehet jelentkezni is:

JATE Ifjúsági Külügyi Iroda, Szeged 6720

Dugonics tér 12.

Tel.: 62/24-326

A jelentkezési határidő: 1990. október 20.

Magyar Fizikus Hallgatók Egyesülete
Szegedi Bizottság
Sneider János szervező

Egy illetlenül fiatalos államtitkár

— Államtitkár úr, a kinevezése utáni egyik első interjújában azt mondta, hogy egy dolgot szeret a világon, a szegedi egyetemen tanítani. Érdekelne, növekedett-e az a nosztalgiaja a katedra után az elmúlt hónapokban?

— Már akkor tudtam, amikor ezt mondtam, hogy bizony ez búcsúszó: mert nyilvánvaló, hogyha egyszer felkapaszkodtam az uborkafára, akkor nekem annyi időm, hogy ide lejárjak, biztosan nem lesz. Egy tanárnak nemcsak az a dolga, hogy leszállva a vonatról felpattanjon a katedrára, és papagáj módjára elhadarja a mondogáját, és nézze az óráját, hogy eléri-e még a vonatot. Egy tanárnak illene együtt élnie a tanítványaival, tudnia kellene, hogy kinek, milyen szívfájdalma van, kit, mikor hagyott el a barátja vagy a barátja. Ez az, ami a legjobban hiányzik az ember életéből. Ha az ember értelmes fiatalok között lehet, megvan az az illúziója, hogy ő maga is értelmesebbnek és fiatalabbnak érzi magát, mint amilyen a valóságban.

— Olvasva az ellenzék értékelését a kormány első száz napjáról, ott a külpolitikát sem kímélték. Az egyoldalú német és francia orientáció, a környező országokkal soha nem látott mértékben megromlott viszony az a két legfontosabb pont, ahol erős kritika érte Önöket.

— Már azt is bóknak veszem, ha azt mondják, hogy ez a kormány egyoldalúan német—francia orientációjú, hiszen korábban az egyoldalú német orientáció volt a vád. Tény, hogy a külügyminisztériumot működőképes állapotban vettük át, és ennek nagyon örültünk. Voltak olyan hagyományok is, amelyeket folytatni lehetett, bár tegyük hozzá, hogy ez a sikerágazat valójában egy év sikerét jelentette, és nem többet.

— Hátat kellett fordítani az addigi blokk-szemléletnek — ez jelentette az új orientációt. Újra el kell helyezkednünk Európában, és arra jöttünk rá, hogy a magyar nemzeti érdeket nekünk csak Európán keresztül lehet szolgálnunk. Mi nem azért kívánunk európai politikát folytatni — és ez véd meg bennünket minden egyoldalú függéstől —, mert ez most divat, hanem azért, mert Európába csak azoknak az országoknak van belépőjük, akik európai módon viselkednek. Nincs olyan országnak helye Európában, ahol nincs parlamenti demokrácia, ahol nincs önkormányzati szellem, és ahol nem tartják tiszteletben a kisebbségek egyéni és kollektív jogait, és ez nemcsak a nemzeti kisebbséget, hanem a parlamenti kisebbséget is jelenti. Ez a garancia arra, hogy ennek a térségnek minden állama keresztül fog menni ezen a változáson. Így, ennek elősegítésével lehet szolgálni a határon túli magyar kisebbségek érdekeit is, és nem ostoba kardcsörgéssel, vagy idejétmúlt nosztalgiaikkal.

— A demokrácia egyik kritériumaként a kisebbségek jogilag is garantált védelmét említette. Az ön felettese, Jeszenszky Géza viszont a parlamentben egy olyan beszédet mondott, amelyet nagyon sokan az ellenzék, a magyar politikai kisebbség diszkriminációjaként értelmeztek. Talán nem is kérdezném erről, mert ez kényelmetlen lehet...

— Már miért lenne kényelmetlen? Jeszenszky Géza elmondta, hogy bizonyos értékeket — nemcsak azokat az értékeket, amelyek a világon! — véleménye szerint bizonyos pártok hitesebben képviselnek. Ő ezen pártok egyikéhez tartozik, természetes, hogy ő ezt gondolja, mások meg elmondhatnák, hogy ugyanilyen fon-

tos, más értékeket ők képviselnek jobban. Ebben én semmi diszkriminatívát nem látok. Még egy dolgot hadd mondjak: Jeszenszky Géza lehet bár rossz levélíró, vagy zavart szónok; egy nagyon tisztafejű, jó külügyminiszter. Igen nehéz tárgyalásait hallgattam végig, ahol nagyon logikusan, rugalmasan, mindig válaszra készen, kitűnő liberális szellemben tudta vezetni a tárgyalásokat.

— Lehet, hogy a mandátók megfogalmazásával van a probléma, mégis, önnek mi a véleménye, miért uralja a magyar politikát annyira az ideologikum?

— Mert hát hólyagok vagyunk, és most tanuljuk ezt a mesterséget. Mindannyiunknak vannak szent ideái, és ha úgy érezzük, hogy valaki azokat bántja, akkor megpróbálunk valami nagy tromfot odavágni. Én szűk látókörű pragmatista vagyok ezekkel az ideológikus vitákkal szemben, és különben is helytelenítem, hogy ez a kormány folyton defenzívába szorul. Hagyja magát bekergetni a sarokba, a boxmeccsen jól megsorozzák, és ha próbál valamit visszapiszkolni, akkor azt mondják rá, hogy központosít. Ugyan, az ördögöt! Egy kormánynak nem az a feladata, hogy védekezzen, hogy azt bizonygassa, hogy nem is vagyunk olyan csúnya fiúk, mint azt az ellenzék állítja, hanem egy kormánynak azt kell megmondani, hogy mi a célja. Elhatároztuk, hogy a jövőben ezt fogjuk elmondani, és nem fogunk állandóan megérdemelt, vagy meg nem érdemelt támadásokkal szemben védekezni.

— Ön az Antall-kabinet talán legnépszerűbb tagja, mégis, úgy tűnik, hogy a Magyar Nemzet-ügynök az ön tekintélye is megperzselődött. Ön azt nyilatkozta, hogy a Magyar Nemzet privatizációját tisztán üzleti ügy, időközben viszont olvashattuk Bodor Pál írását is, melyből kiderül, hogy a szerkesztőség tiszteres áron sem tudja megvásárolni partnereitől az önrendelkezését. Mennyiben változtatta meg ez az ön korábbi véleményét?

— Semennyiben. Akkor, amikor én nyilatkoztam ebben az ügyben, azon tájékoztatás szerint, amit én előzetesen kaptam, ez egy szabályosan elintézt üzleti ügy volt. Ha egy üzletet megkötöttek, nincs az a kormány, és nincs az a parlament, amely a vélt sérelmet orvosolni tudná. Az a demokrácia megcsúfolása lenne. Ha Bodor Páléknak az a véleményük, hogy az üzlet szabálytalanul jött létre, azért van a független magyar bíróság, hogy ott ezt meg lehessen támadni. Egyáltalán nem fog a szívem fájni, ha nekik adnak majd igazat. Én különben is azt szerettem volna, ha egy olyan pályázat lett volna kiírva, ahol nem két, hanem 12 jelentkező közül lehetett volna választani. Ettől lenne jobb a magyar sajtó, nem pedig attól, hogy folyton megpróbáljuk a sajtót megrendszabályozni. A sajtó nem arra való. A sajtónak nyugodtan legyen meg a véleménye a kormányról, és a sajtó is el fogja viselni, ha a kormánynak is megvan a véleménye a sajtóról.

— Mit vár a magyar politika következő fél évtől?

— Túlélést. Nem azt, hogy a kormány túléli ezt a fél évet, mert úgy érzem, hogy ezt a kormányt az ellenzék soha nem tudja megbuktatni. Ezt mi magunk tudjuk csak megbuktatni, és olyan körülmények is, melyeket előre nem láthatunk. Túlélést remélek gazdasági téren is, azt, hogy a remélhetőleg fellendülő magángazdaság pótolni tudja azokat a veszteségeket, melyek az állami szektorban jelentkeznek, és, hogy szűkebb „szakmámnál” maradjak, egy nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb külpolitikát várak.

Nagyjaink Szegeden

Hála a helyhatósági választások körüli kampánynak, politikai életünk több neves személyisége látogatott Szegedre. Volt, hogy egy-egy mást váltottak Orbán Viktor és Pető Iván, Tamás Gáspár és Kiss János, Katona Tamás és Fodor Gábor, Beke Kata és Szabó Iván. Lapunknak „csak” Katona Tamást, Tamás Gáspárt és Fodor Gábort sikerült elcsípnie.

„szélsőségről nincs szó...”

— Emlékszem, egy évvel ezelőtt még mindenki arról beszélt, hogy mit mond Tamás Gáspár Miklós a magyar parlamentben; ma pedig azt találgatják, vajon mi az oka a hallgatásának az utóbbi időben.

— Magam is hallottam, sőt, olvastam ilyen találgatásokról. Legutóbb például a Hócipő című satirikus lapban olvastam, hogy a pártom rám szólt, ne beszéljek annyit. Mindenki félreismer, aki azt gondolja, hogy csak úgy, rám lehet szólni — ezt mind híveim, mind ellenfeleim aligha föltételezhetik. Természetesen azért beszélek kevesebbet, mert általában csak akkor szeretek beszélni, amikor valami mondanivalóm van, márpedig a magyar országgyűlésben most már nem két, hanem 96 szabad demokrata ül, és nyilvánvaló, hogy helyesebb, ha olyan szól hozzá a dolgokhoz, aki jobban ért hozzájuk. Ez az egyik ok. A másik pedig az, én tudom azt, hogy a személyem körül megnyílt vélemény gyűrűzik, és vannak olyan dolgok, amelyeket én a jelen politikai helyzetben nem adhatok elő a legelőnyösebben. Az ember a parlamenti munkában sikerre törekszik. Tudom azt, hogy nekem pusztán a nevem már valamilyen hatással van a kormánypárti padsorokban ülő számos képviselőre, márpedig, ha meg akarjuk győzni őket valamiről, akkor nem én vagyok a legjobb jelölt a jelen helyzetben. Ez változhat természetesen, s ez nyilvánvaló, tőlem is függ, a politikai helyzettől is függ, és még sok mindentől.

— Azt tapasztalom, hogy az újságírók szeretnek párhuzamokat vonni a pártok között: Önt elkönnyítették néhányan az SZDSZ szélsőségének, és olyan politikusokkal sorolják egy lapban, mint Torgyán József vagy Csurka István. Hogyan érinti ez Önt?

— Ez belőlem harsány kacajt vált ki, azt kell mondanom, hogy aki engem ismer, az tudja — mondjuk, Torgyán Józsefről nem is beszélve, aki számomra egy igen egzotikus jelenség —, hogy Csurka István és az én szellemi alkatom között igen jelentős különbségek tapasztalhatók. Én azt hiszem, hogy az emberek összetévesztik az én írásaimban és beszédeimben időnként tapasztalható — sosem tagadom, hogy meglévő — csípős, szarkasztikus, éles hangot azzal a durva mondanivalóval, ami Csurka István írásában tapasztalható. Csurka István stílusa nem csípős, ő nem is szokott ironizálni ellenfeleivel, nem is hinném, hogy van benne sok ironia. Ezzel szemben ott vaskos szavak röpködnek egész politikai csoportokra, közösségekre. Én ilyet nem szoktam csinálni. Kétséggel elismerem, hogy bizonyos értelemben félreismerem talán a magyar politikai közönséget, amikor azt gondolom, hogy az a csípős ironia, ami a századfordulón még normális része volt a politikai beszédmódnak a parlamentben kívül, még ma is ez lenne. Kíváncsi lennék, mit szólna a magyar politikai közvélemény, ha mondjuk Ady Endre módjára, valaki a miniszterelnökről olyasmiket mondana, hogy „úrnak, magyarnak egyként rongy”. Hát azt nyilvánvalóan nem tudnánk elviselni. Vagy azt mondaná, hogy a „kan Bá-

A narancsista

Önkormányzati választás második fordulójára a velejáró nagygyűléssel. Zsúfoltságig telt terem a „Juhász Gyulában”, október 9-én, este hatkor. Fokozott várakozás után egy mosolygós, szőke fiatalembert nagy taps fogad. Ő közvetlen hangon, pontos, konkrét tényekre épített beszédet tart. A márciusi választások óta eltelt időszakról, a kormány „tűzoltó-tevékenységéről”, s arról, hogy mindenkinek megvan a maga kommunisztája. Szól az egyre nehezebben tolerálható inflációról; a földkérdésről és a privatizációról, és természetesen arról, hogy látják mindezt ők. Mármost a Fidesz. Hiszen ez a hórihorgas, 27 éves, kék szemű nem más, mint Fodor Gábor képviselő, az Emberi Jogi Bizottság elnöke. Mellesleg az ELTE Jogi Karának filozófiatanára. A júliusi közvélemény-kutatás „toplistáján” a legnépszerűbb politikus. Aki, miközben faggatom, vészes gyorsasággal magába kanalaz egy tál lencsefőzeléket, mert már nagyon éhes.

— A Fidesz létrejöttéről, „a botrányok kezdetéről” ma már elég információ van. De téged milyen személyes készítés terelt ebbe az irányba?

— Gyöngyösről kerültem az ELTE Jogi Karára, ahol a katonasághoz hasonló negatív élmények értek. A nagy illúziók sorra összeomlottak, tele voltam csalódással, egy kiüresedett világ vett körül. Sokan jártak hasonló cipőben, s mindnyájunknak jól jött egy új lehetőség: a Bibó-szakkológium megalakulása. Ez egy kísérlet volt, egy új modell, ahol mi a legteljesebb demokráciára törekedtünk. Pedig ez akkoriban nem volt természetes. Itt döntő módon megváltozott a felfogásom, rengeteg ismeretre és ismerősre, barátra tettem szert. Igyekeztünk egymástól és másoktól is minél többet tanulni, s közben egyre reálisabb kép alakult ki bennünk Magyarországról. A viták, fórumok során tanultam meg több emberrel beszélni, felszólalni, érvelni.

Azonban 1988-ban kikerültem innen, s mindez megszűnt. Következett a „nagybetűs élet” című fejezet, ahol újra hazug—és csupa örütség vett körül. Közben természetesen törekedtem arra, hogy a már kialakított eszmékhez, elvekhez és barátokhoz hű maradjak, de ez egyre inkább egy furcsa, skizofrén állapotot eredményezett. Közben az országban végbenemő folyamatok arra kényszerítették bennünket, hogy tegyünk valamit. A legalkalmasabbnak egy ifjúsági szervezet létrehozása látszott mely megtereheti a rendszer „szentháromságát”. Ez egy heroikus időszak volt, hiszen akkor ehhez még bátorság kellett. Mi komolyan számítottunk arra, hogy bármelyik nap letartóztathatnak, a kis motyót minden este összekészítettük. Ez nem következett be, ugyanakkor világosan látszott, hogy jogi és szakmai érvekkel szemben egyre tehetetlenebbek. Az egyre tudatosabb tevékenységünknek lett a kifizetése '88 áprilisában a Fidesz.

— Közben kialakult a sajátos politikai karaktered, stílusod, ami mára egyfajta imágéé változott. Lebegett valakinek a példája előtt?

— Direkt példaképem nem volt. Azonban nagyon sokféle hatás ért, melyek fontosak voltak, s igyekeztem minél többet tanulni belőlük. Ilyen volt az egész Bibó-életmű, és maga a személyiség is, valamint a demokratikus ellenzék jó néhány tagjának felkészültsége és gondolkodása. Közben persze törekedtem a saját karakterem kialakítására is.

— Ami, úgy vélem, sikerült, hiszen az Orbán—Deutsch—Fodor-féle „triumvirátus” akár Fidesz-szimbólum is lehetne. Mindegyikötök más-más stílust képvisel, s szinte külön-külön táborral is rendelkeztek. Hogy látod ezt?

— Úgy vélem, hogy mi egy-

mást kiegészítő karakterek vagyunk. Mindegyikünk tud valamit, amit a másik nem. Szükségünk is van ily módon egymásra, hogy egymást kiegészítve egészet alkossunk, s ilyen képet rögzítsünk az emberekben a Fidesz-ről. A karakterek adottak voltak, ennek megfelelően kialakulhatott a szerepeknek egy szükségszerű elosztása is, mely egyben a Fidesz-re jellemző három fő vonalat is képviseli: egy liberális értékekhez kötött, nyugodtabb; egy szókimondóbb, radikálisabb; és egy alternatív ifjúsági értékeket hordozó vonalat.

— A körülöttetek kialakult népszerűség, amely ráadásul komoly politikai felelősséget is feltételez, miként érhett meg ilyen fiatalon? Tarthatók-e még a régi kapcsolataid vagy szükségszerűen újakat alakítottál?

— E rengeteg elfoglaltság, utazás és távollét mindenképpen a kapcsolatok rovására megy. De igyekszem továbbra is fenntartani minden külső kötődésemet, s az újakat kialakítva is a lehető legtermészetesebben tudomásul venni a népszerűséget, melyet valóban nap mint nap érzékelek. Levelek tucaját kapom, mindenhol felismernek, de meg kell próbálni ezzel allűrök nélkül együtt élni. Néha egyébként zavar, és nagyon nyomasztó tud lenni, hogy bárhová megyek, mindegyütt úgy érzem, figyelnek, és ennek megfelelően kell viselkednem, beszélnem. Pedig jól esne néha kicsit elbújni.

— A parlamenti bizottság, melynek elnöke lettél, hogy fogadott egy ilyen fiatal „főnököt”?

— Mikor az első bizottsági ülést tartottuk, és némely taggal először találkoztam személyesen, éreztem, ahogy felmerül bennük: „itt van egy fiatal gyerek, de vajon minek?” Azóta, úgy vélem, egyre jobb viszony alakult ki közöttünk, és sikerült olyan respektet szereznem, amelyet szerettem volna. Tekintélyem van, és elismerik a munkámat.

— Ehhez talán hozzájárul az is, hogy a Fidesz parlamenti és országos megítélése a választások óta még kedvezőbb. Felkészültetek-e ilyen gyors előretörésre? Van-e valamilyen tervetek a leglekesebb hívek, a középszakok tudatos közéleti tevékenységének kialakítására?

— A belső mechanizmusok teljesen kidolgozottak, úgy vélem, minden területen felkészült szakértői gárdával rendelkezünk. A legtöbb támogatónk a szakközépiskolák és szakmunkásképző intézetek diákjai közül kerül ki, ami nagyon jelentős szociális érzékenységgel párosul. Ezen a területen vannak még hiányosságok, de az országban mindenütt megalakuló Narancs-klubok segítik egy minél szélesebb körű terjedését. A tervek megvalósításában nagy szerepe lehet az önkormányzati választásokon elért sikernek.

Közel Anita

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem lapja

Felolós szerkesztő:

GRÓF RÓZA

Szerkesztőség: 6720 Szeged.

Dugonics tér 12. Telefon: 12-119

Megjelenik kéthetente egyszer

Ára: 4,50 forint.

Kiadja:

A József Attila Tudományegyetem

Telefon: 24-022.

Felolós kiadó:

Balázs Mihály

Szegedi Nyomda, Szeged

Megbízott igazgató:

Kónya Antal

Fekete sas u. 28. 6720

90-4364

Pikó András